БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 62 (6497)
МАРТЫН 27
ПЯТНИЦА
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

ТАРИЛГАДА БЭЛЭДХЭЛЭЙ ШИИДХЭХЫ УДЭРНУУД

Хабарай полевой хүдэлмэринүүд бүри газаа орожо ерэбэ. Республикымнай олохон аймагуудта апрелиин эхээр, оройдоо хэдыхэн хоноод лэ эртын борьйолого болон полевой бусад зарим хүдэлмэринүүд эхилхэнэ.

Тарилгаяа хабар эртэ, һайн шанартайгаар хэхэдэ элбэг баян ургаса абтадаг гэжэ республикымнай түрүү колхозуудай дүй дуршэл харуулна. Үнгэрэгшэ жэлдэ Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхоз тарилгаяа ехэнхи полинуудые хабар эртэ борйолжо, эрхим һайн үрэөөр хэрэгжэлүүлэн тарилһан, бүри оройхоно культуранудаа апрелиин 30 хүрэтэр сүм тарижа дүүргэһэн юм. Энэ бүгэдын ашаар хүдөө ажахын тус артель ороһоно культуранудай гектар бүриһөө дунда зэргээр 15 центнер, зарим участогуудай гектар бүхэнһөө 27 центнер хүрэтэр үрэ ургаса хуряажа абаһан байна.

Мүнөөшье жэлдэ тус колхоз хабарайнгаа тарилгада бэлэмүүн бэлэдхэнхэй. Тарилгын хэрэгэлдэхэ бүхы үрэһэ хүрэнгэ арилганхай, машина зэбсэгүүдээ, хомут тоногоо һайтар заһабарилнхай. Полевой хүдэлмэринүүдэй түсэб зохёогдожо, тарилгаланхай ба тракторна бригада бүхэндэ үгтэнхэй. Мүнөө эртэ тарилгадаг ороһоно бүхы культуранудаа наймаалхонног соо, орой тарилгадаг культуранудаа зургаан хоног соо тарижа дүүргэхэ гэһэн уялга энэ колхоз гэшүүд абанхай.

Хабарай тарилгын удхашанар бултанда мэдээжэ. Хүдөө ажахын урда партиин XIX съездын табиһан тон шухала зорилгые—хүдөө ажахын бүхы культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ гэһэн зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэг хабарай тарилгаһаа сүм дулдыдаха юм.

Агротехническэ бүхы заабаринуудые шаринаар сахижа, тон богони болзор соо, эрхим һайн шанартайгаар тарилгаяа хэбэл манай колхозууд элбэг баян ургаса хуряаха, түрэнтэхэ бүримүүн тоосоод, гэшүүдэйнгээ ажалта удэртэ ехэ хэмжээнэй ороһо тараа хубааха шадаха байна. Ушар иимэһээ хабарай полевой хүдэлмэринүүдтэ хэр зэргээр бэлэдхэнхэйн шалгаша энэ хэдыхэн хоног соо бүхы газарһаань тон һайнаар шалгажа, тарилгада хэрэглэгдэхэ машина зэбсэгүүдээ, хомут тоногоо хүсэд заһабарижа дүүргэхэ, бүхы үрэһэ хүрэнгээ тарилгын кондицида хүрэтэр сэбэрлэхэ, полевой стануудые, тракторна вагончигуудые аятай байдалдор түхеэрхэ гэшэ колхоз, совхоз, МТС бүхэнэй мүнөө үеын ехэл хойшолуулшагдашагүй, тон шухала зорилго болоно.

Хабарай тарилгада республикымнай зарим аймагууд, олохон колхозууд, МТС-үүд тон хангалтагүйгөөр бэлэдхэнэ, плугууд болон сеялкэнүүдээ мүнөө хүрэтэр гүйсэд заһабарилаадүй байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Мартын 25-ай мэдээнэй ёһоор Торхин, Иволгын, Хэжэнгын аймагууд плугууд болон сеялкэнүүдэйнгээ хагасыншье заһабарилжа үшөө дүүргээдүй байба. Полин дээрэх наг шэбэз гаргаха түсэбөө Яруунын аймаг оройдоо 4 процент дүүргэв. Зарим аймагуудай колхозууд үрэһэ хүрэнгээ һайнаар сэбэрлэжэ, тарилгын кондицида хүргөөгүй. Жэшээлхэдэ, Кяхтын аймагай 12 колхозуудай ороһоо нэгэнинь кондициоо үрэһөө хангагдаагүй. Мүн иимэрхүү баримтанууд Зэдын, Мухаршэбэрэй, Яруунын, Заиграйн ба бусад зарим аймагуудта үзэгдэнэ.

Тарилгада бэлэдхэхэ хэрэгтэ бии байгаа эдэ бүхы дутагдалнуудые ойрын үдэрнүүдтэ дары усадхаха, агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые бүримүүһэн бэелүүлхэ, хабарай полевой бүхы хүдэлмэрине хаа хаагүй богонихон болзор соо хэжэ дүүргэхэ гэшэ аймагуудай хүдөө ажахын органуудай, МТС-үүдэй директорнүүдэй, колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй тон шухала зорилго мүн.

Машинно-тракторна станциинууд полевой айхабтар ехэ хүдэлмэри хэжэ, хабарай тарилгада шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ байна. Республикымнай МТС-үүд хүдөө ажахын эрхим зэргын техникээр гүйсэд зэбсэгжэнхэй. Үнгэрэгшэ жэлэй хабарай тарилгаһаа хойшо шэнэ хэдэн олон тракторнууд, комбайнууд, хүдөө ажахын бусад орёо машина, зэбсэгүүдые Эхэ ороноһоо тэдэнэр хүлээжэ абаһан байна. Энэ баян техникээ полевой хүдэлмэринүүдтэ хүсэд һайнаар бэлэдхэжэ, тэрэниие гүйсэд дүүрэнээр ашаглаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа механизаторнууд элсүүлхэ зэргэтэй. Тэгэд, хабарай тарилгада хэрэгэлдэхэ машина зэбсэгүүдээ манай республикын зарим МТС-үүд мүнөө хүрэтэр заһабарилжа дүүргээдүй. Бургалтайн, Куйтунска, Кяхтын, Ново-Брянска ба бусад зарим МТС-үүд тракторнууд ба культиваторнуудаа, плугууд ба сеялкэнүүдээ мүнөө хүрэтэр заһабарилжа дүүргээгүй байна. Зарим МТС-үүд трактор, машинануудаа ехэ муугаар заһабарилна. Энэдэ һаяхан Пограничнэ МТС-эй тракторнуудай заһабарилгые шанар шалгаагдажа үзэгдэһэн байна. Заһабарилагдаһан нэрэтэй хоёр тракторынь оройдоо хэды метр яабаад дахин эбдэршэһэн байна.

Эдэ бүхы дутагдалнууд юун дээрэһээ үзэгдэнэб гэхэдэ, хабарай тарилгын бэлэдхэлэй олохон колхозуудай ба МТС-үүдэй партиина организацинууд, партиин зарим айкомууд ёһотойгоор һонирхоногүй, полевой хүдэлмэринүүдтэ колхозуудай правленинүүдэй, МТС-үүдэй директорнүүдэй хэр зэргээр бэлэдхэжэ байгые тэдэнэр һайнаар хинан шалганагүй. МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй ба колхозниигуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ. Олохон партиина эхин организацинууд хабарай полевой хүдэлмэридэ ажалдаха колхозниигууд ба механизаторнуудай дунда ябуулагдаха ниитэ-политическэ хүдэлмэриин түсэб зохёоогоогүй, хабарай тарилгын шиидхэхы участогуудта коммунистнүүд ба комсомолецуудые хубаарилан табяагүй байна.

Хабарай полевой хүдэлмэринүүдтэ бэлэдхэлдэхи эдэ бүхы дутагдалнууд ойрын үдэрнүүдтэ сүм усадхагдаха ёһотой. Партиин айкомууд ба айисполкомууд тарилгада бэлэдхэхэ талаар колхозуудта ба МТС-үүдтэ бии байгаа бүхы дутагдалнуудые эрид шууд элирүүлхэ, тэдэниие бүримүүһэн усадхахын тула дары хэмжээнүүдые абаха зорилготой.

Полевой бүхы хүдэлмэринүүдые саг болзор соонь, агротехническэ заабаринуудай ёһоор дүүргэхэ гэшэ хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялга мүн.

Һаяхан партиин обкомой бюро хабарай полевой хүдэлмэринүүдэй үедэ колхозниигуудай ба механизаторнуудай дунда ябуулагдаха ниитэ-политическэ хүдэлмэриин хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые баталһан байна. Тэдэниие хүтэлбэри болгон, колхозой ба МТС-эй партиина организаци бүхэн ниитэ-политическэ хүдэлмэриин түсэб һаяын сагта зохёожо, партиина суглаан дээрээ баталха, полевой хүдэлмэринүүдэй шиидхэхы участогуудта коммунистнүүдые болон комсомолецуудые зүбөөр хубаарилан табиха уялгатай.

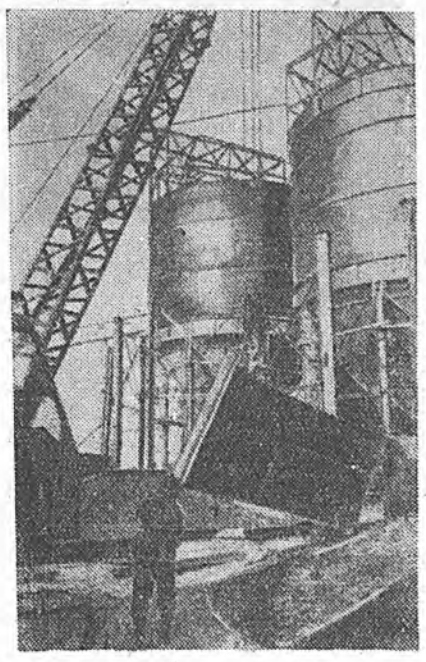

Каховско гидроузелай барилга дээрэ.

Днепровско барилга дээрэ хүдэлмэри удар бүхэн ехэ далайсатай болоно. Энэ жэл барилгаанай гидростанци, плотина, шлюз бариха ябадалда 410 мянган кубометр түмэр бетон табиха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түүхэ соо 4 мянган тонно бетон гаргаха автоматизированна заводой онлосно башни хэлэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедһээ, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведһээ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумһээ

Советскэ арадта тохёолдоһон хүнде гээлтэтэй—СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ ба Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Секретарь Иосиф Виссарионович Сталинай наһа бараһантай дашарамдуулан гадаадын гүрэнүүдэй толгойлогшод ба правительствонуудһаа, советскэ болон хилын саада хи гүрэнэй, партиина ба олониитын организацинуудһаа, ажалшадай түрүү болон коллективүүдһээ, тус тус хүнүүдһээ гашуудал мэдүүлһэн хоёр мянга гаран бэшэгүүд Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ба СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй адресаар ерэһэн байна.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол советскэ арадай агууехэ вождь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ ба Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Секретарь Иосиф Виссарионович Сталинай нүгшэһэнтэй дашарамдан абаһан, бэ абтажа байгаа бэшэгүүдээр гашуудалаа мэдүүлһэнэйнь түлөө гүнзэгы баясхалан хүргэнэ.

Ородой агуу ехэ уран зохёолшо А. М. Горькиин түрэһөөр 85 жэлэй ойдо

Манай ороной бүхы ажалшадтай адляар, москвагайхид советскэ литературын үндэһэ һуури табигша, ородой агуу ехэ уран зохёолшо Алексей Максимович Горькиин түрэһөөр 85 жэлэй ойе тэмдэглэнэ. Гениальна уран зохёолшодо литературна уншалганууд, вечернүүд, научна сессинүүд зорюулагдана.

Мартын 23-да актернуудай Байшан соо горьковско вечер болобо. «Васса Железнова» гэжэ спектакльһаа сценэнүүд Гүрэнэй Академическэ Бага театр соо харуулагдана. М. Н. Ермоловагай нэрэмжэтэ театрай артистнууд «Достигаев ба бусад» гэжэ спектакльһаа отрывогууд наадаба. Транспортын Центральна театрай артистнууд — «Һүүлшын» хид» гэжэ спектакльһаа отрывогууд наадаба. Ородой агуу ехэ уран зохёолшын нэрэмжэтэ дэлхэйн литературын институт мартын 27 ба 28-да «Горьковско уншалганууд» үнгэргэхэнэ. Ородой ба дэлхэйн литературын гениин зохёолнуудые харуулһан элидхэлнүүд хэгдэхэ байна.

А. М. Горькидо зорюулагдаһан вечернүүд литературнын Центральна Байшанда ба искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй Центральна Байшанда болохо юм. (ТАСС).

РИМ

Нүхэр Пальмиро ТОЛЬЯТТИДА

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет болбол Танай 60 наһа гүйсэһэн үдэр, Итальянска алдарта коммунистическэ партиин дайшалха хүтэлбэрилэгшэ Танда ахадүүгэй халуун баяр хүргэнэ.

Уласхоорондын коммунистическэ хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагша, эб найрамдалай хэрэгэй ба национальна бэеэ даһан байдалай түлөө, демократиин ба социализмын хэрэгэй түлөө тэмсэлдэнь Италиин ажалшан арад шалгарһан вождь, Таниие бидэнэр амаршаалнабди.

Хүндэтэ нүхэр Тольятти, Италиин хүдэлмэришэд ба тарялашадай эб түбын тулада, бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэнэй аша түһын тулада олон удаан жэлнүүдтэ ажабайжалтай хүсэнэйдэн.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА БЭЛЭДХЭЛЭЙ ДУТАГДАЛНУУДЫЕ ДАРЫ УСАДХАХА

Тарилгада нобшо удаанаар бэлэдхэнэ

Байгша ондо хүдөө ажахын культурануудай үндэр баян ургаса хуряахын тула хабарай тарилгын хүдэлмэридэ эртээнһээ һайнаар бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Гэхэтэй хамта, энээниие Хорины аймагай олохон колхозуудай ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд ойлгоногүй гү, али ойлгохые оролдоногүй.

Хабарай полевой хүдэлмэриин эхилтэр үсөөхэн үдэрнүүд үлөө. Гэбэшье, зарим колхозууд тарилгада ёһотой һайнаар бэлэдхэнэгүй. Жэшээлхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь Гадиянов, парторганизациин секретарь Ешеева), «Путь Сталина» (түрүүлэгшэнь Гасаранов, парторганизациин секретарь Бадмаева), Кировэй нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь Очиров, парторганизациин секретарь Шойбонов) колхозууд үрһэнэй фондынуудые хүсэд хурээгөөр үшөө байгуулаадүй байнаар. Эдэ колхозуудай, мүн тэрэшэлэн «Гигант», Ленинэй, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай хаахан үрһэ хүрэнгэнь тарилгын кондицида хүргэгдөөгүй. Гэхэ зуура, дурсагдагша колхозуудай правленинүүд хаахан үрһэ хүрэнгээ тарилгын кондицида хүргэхэ, сэбэрлэхэ, кондициноор үрһэ кондициоо үрһөөр андалдаха, үрһэ худалдажа абаха талаар бодото хэмжээнүүдые абанагүй.

Калининай нэрэмжэтэ колхозые жэшээ болгон абаад үзэхэдэ, 2300 центнер ороһото культуранудай үрһэ хааха түсэбтэй байһан аад, оройдоо 1400 центнер үрһэ хааһан байха юм. Хаахан үрһэнь шалгахада мянга 400 центнерэй тарилгын кондица хэрэглэхээр байба. Иимэ байдалтай болобошье, тус колхозой правлени үрһэнэйнгээ дутуүе хүсэлдүүлхэ, бии байгаашье сэбэрлэхэ ба үрһэ андалдаха хүдэлмэринүүдые хурдахаха гэжэ оролдоногүй. Энэ шухала хүдэлмэридэ мүн Үдын МТС-эй дирекци (директорынь нүхэр Кравченко, главна агрономынь нүхэр Алексеев) тон һанаа амараар хандана. Дурсагдагша колхоздо тус

МТС-эй эльгээһэн тарилга сэбэрлэлгын «ОС—1» гэжэ машина техническэ дутагдалтай дээрэһээ ехэнхи сагаа миил байгаа.

Үрһэ хүрэнгын дутууе хүсэлдүүлхэ ба тэрэниие тарилгада бэлэдхэхэ талаар иимэ ехэ гээгдэл юундэ гарааб гэхэдэ, эндэхи зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд урдын шэнги гүрэнһөө үрһэ абахые найдажа, алдуугаа дахин дабтана. Тиихэдэ Үдын ба Хорины МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд үрһэ хүрэнгэ хүсэд хүрэхэ хэмжээтэйгээр хааха ба тэрэниие тарилгада бэлэдхэхэ тушаа колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ хэдэггүй.

Аймагай олонхи колхозуудта үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд таһалдуулагдаа гэхэдэ болохо. Жэшээлхэдэ, «Красный партизан» колхоз полинууд дээрэ ороймоо 358 ашаа, Маленковой нэрэмжэтэ—350, «Пламя» — 354 ашаа наг шэбхэ гарганһан байха юм. Тиихэдэ Үдын сомоной Кировэй, Сталинай нэрэмжэтэ, Хорины сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ ба «Красный партизан» колхозуудта саһа тоггоолго сүм таһалдуулагдаа.

Тэрэшэлэн хүдөө ажахын машина зэбсэгүүд хангалтагүйгөөр бэлэдхэгдэнэ. «Красный партизан», Хорины сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ, «Гигант», Ждановай нэрэмжэтэ колхозууд мүнөө хүрэтэрээ сеялкэнүүд ба плугуудаа заһажа эхилээдүй. Мүн Хорины МТС (директорынь нүхэр Балдаев) машинно-тракторна паркаяа тарилгада нобшо удаанаар бэлэдхэнэ. Аймагай хүдөө ажахын таһагые даагша нүхэр Афанасьев, главна агроном нүхэр Алексеев гэгшэд хабарай тарилгада бэлэдхэлые хурдахаха тушаа колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табинагүй.

КПСС-эй Хорин айком ба аймгүйсэдком хабарай тарилгада бэлэдхэлэй асуудалые оло дахин зүбшэн хэлэсэжэ, олон шиидхэбэринүүдые баталан абадаг байна. Гэбэшье, тэдэ һайн шиидхэбэринүүдынь бодото дээрэ хүсэд бэелүүлэгдэнэгүй.

Б. Борисов.

Тарилгада һайнаар бэлэдхэнэ

МУХАРШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Аймагай колхозниигууд, механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ бүри һайнаар ажаллажа байна. Эндэхи Суулгын МТС-эй механизаторнууд хабарай тарилгада бэлэдхэлээ улам шамдуулна. Трактор, машинанууд заһабарилга дүүргэгдэнхэй. Мүнөө эдэнэр зэр зэмсэгүүдые, абажа ябаха запасной частьнуудые бэлэдхэжэ, үйлэдбэриин түсэб табижа байна, тракторна бригаданууд кадрнуудаар бүридүүлэгдэнэ. Заһабарилга хэжэ байһан олон үзэлнүүд һайнаар хүдэлмэрилнэ. Жэшээнь, Гончик Цыбановай, Клим Шайдуровай хүтэлбэридэг үзэлнүүд даалгабаряа 120—150 процент дүүргэнэ.

«Искра» колхозой тарянажалай 4-дэхи бригада (бригадирынь Федор Козлов) хабарай тарилгада һайнаар бэлэдхэжэ байна. Тарилгада хэрэгэлдэхэ үрэһэнэйнь сэбэрлэгдэнхэй, зэр зэмсэгүүд заһабарилагдажа дүүргэ. Энэ бригадын түмэршэ дархан Аверьян Митрофанов һайнаар хүдэлмэрилнэ. Тэрэгэнүүдые заһабарилдаг дархан Исай Стулев даалгабарита хүдэлмэрээ һайн шанартайгаар бүтээнэ.

Ц. Намдаков.

Полидо гарахаяа бэлэдхэнэ

ПЕТРОПАВЛОВКА. (Телефоноор абтаба). Аймагай түрүү колхозууд хабарай полевой хүдэлмэридэ бэлэдхэжэ байна. Молотовой, Чапаевай нэрэмжэтэ колхозуудай гэшүүд үрэһэ бэлэдхэжэ, мүнөө полевой стануудые, тракторна вагончигуудые түхеэржэ байна.

Үншөөтэйн МТС-эй механизаторнууд эртын ороһото культурануудые һайн үрһөөр, агротехническэ болзор соо тарихаар шиидэд, бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ байна. Тарилгын үедэ хэрэглэгдэхэ горючи болон түрхихэ материалнуудые зөөжэ дүүргэһэн байна. Энэ МТС-эй тракторна бригаданууд хүнүүдээр бүридүүлэгдэжэ, полидо хэзээшье гарахаар бэлэн болоо.

Н. Дабаев.

ТАБАНЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Үүсхэлтэй слесарь Дамбаев

Коммунист Ендон Гунсенович Дамбаев Хэжэнгын МТС-эй коллектив соо түрүү хүнүүдэй нэгэн гэжэ, үнинһөө хойшо суурханхай. Ендон Гунсенович машинно-тракторна станциинагаа мастерскойдо 13 жэлэй турша соо слесарьяар хүдэлмэрилжэ байна. Энэ хугасаа соо тэрэнэй гараар нилээд олон трактор, комбайннууд заһагдажа гараа. Тракторай моторой блок заһаха, гагнаха, пылник, прокладка гэхэ мэтые дархалха талаар энэ слесарь ехэхэн дүршэлтэй.

— Тракторай детальнуудай заһабарилгые февралиин 20 болотор дүүргэхэ һэмди. Мүнөө трактористнуудай абажа ябаха ведро, ворошко гэхэ мэтын хэрэгсэлнүүдые дархалжа байнабди, — гэжэ нүхэр Дамбаев хөөрэнэ.

Ендон Гунсенович элэһэн хуушан детальнуудые шэнэдхэн заһаха талаар ехэхэн үүсхэл оролдолго гаргадаг байна. Жэшээлхэдэ, СТЗ—НАТИ тракторай моторой блоктохи А02—14 деталь (шестеренкатай картер) МТС-эй условидо заһагдахаар бэшэ байдаг. Юундэб гэхэдэ, тэрэниие токарна станого хэхэ тэхэдэ таарадаггүй. Энэ детальда бэхилэгдэдэг газорегуляторай ба магнетогой шарикова подшипнигуудай һуури гуудуу тэрээн соогоо эрьелдэдэг болошоор байба. Һүүлдэнь энэ деталь дахин хэрэглэгдэхэ арга байдаггүй. Тэрэнэй зэсэтэ түүхэ дахин ябадал тэрэнэй гаража, ородонь шэнэ деталь табиха хэрэгтэй болодог. Тэд запасной иимэ деталь тон ховор байдаг. Харин иигэжэ элэһэн эдэ детальнуудые МТС дээрэ шэнэдхэжэ заһаха тула Ендон Гунсенович тон простой прибор зохёого. Тэрэнэй туһаламжаар газорегуляторай ба магнетогой шарикова подшипнигуудай һуудаг нүхэнүүдэй центрнүүд зүбөөр олдолог, тиигээд зүбөөр точилогдодог байна. Һүүлэрэнь тэдэ нүхэнүүдтэ түүлхэнүүд бүхөөр һуулгагдаад, ткин түүлхэнүүд соо шарикова подшипнигууд һуулгагдадаг байна юм.

— Автогентэй байгаа һаа, эдэ түүлхэнүүдые детальнуудтань гагнаха һэмди. Тиигэбэл түүлхэнүүд бүри бүхөөр һууха байна, — гэжэ нүхэр Дамбаев саашань хөөрэнэ.

Энэ детальнуудай МТС дээрэ шэнэдхэгдэн заһагдадаг болоһоной ашаар гүрэнэй нилээд ехэ мүнгэн зөөри арьбалагдадаг болоһоноор гадна, эдэ детальнуудые дахин дахин шэнэдхэн заһажа, хэдыше жэлдэ хэрэглэхэ арга боломжо бии болоогдоо. Нүхэр Дамбаев мүн шатуима прокладкануудые бүтээхэ прибор зохёожо, энэ хүдэлмэрине нилээд хурдахаха арга боломжо МТС-тэ олгоһон байха юм.

Полевой хүдэлмэринүүдые үедэ Ендон Гунсенович таһалгаряагүй хүдэлмэрилжэ, трактор комбайннуудай эбдэрһэн детальнуудые заһабарилдаг байна. Үдэрэй 8 час хүдэлмэрилхэ зуура нүхэр Дамбаев һайнаар нормые хоёдоо хүүхэлэн 150 процент хүрэтэр дүүргэдэг. Заһабарилгын 1951—1952 оной сезондо стахановскаар ажаллаһанай ба заһабарилгын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэнэй түлөө Октябрьска революциин һайндэрөөр дашарамдуулан нүхэр Дамбаев МТС-эй дирекциһээ магтаалай үнэмшэлгэ абаһан ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан юм. Үшөө Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ жэшээтэ һайнаар хүдэлмэрилжэ, трактор машинануудые эрхим шанартайгаар заһабарилһанай түлөө нүхэр Дамбаев ВЦСПС-эй эгһөө Хүндэлэлэй грамотаар ба 2000 түхэриг мүнгөөр шагнагдаһан байна. Тиихэдэ тракторнуудай эдэ заһабарилгые болзорһоонь урид, һайн шанартайгаар дүүргэһэнэй түлөө Хэжэнгын МТС бүхы дээрээ 50000 түхэриг мүнгөөр шагнагдаһан байха юм.

Энэ һарын эхэр манай иниг багша Иосиф Виссарионович Сталин наһаһаа нүгшэжэ гэжэ гашуудалта үгэнүүдые дуулаһан Ендон Гунсенович Дамбаев МТС-эйнгээ бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта саашада улам һайнаар хүдэлмэрилхэ, тэрэл Эхэ оронойгоо улам бүри хүсэтэй болгохо хэрэгтэ хүсэ шадалаа хамнахагүй гэжэ тангаригаа үгэһэн байна. Тиин мүнөө ойротоо байгаа хабарай тарилгые саг соонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ ябадал хангахын түлөө нүхэр Дамбаев бүхы хүсөө шадалаа харамнангүй байна.

Нүхэр Дамбаевай үнэтэ үүсхэл дэмжэгдэжэ, республикын бүхы машинно-тракторна станциинууд үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ ёһотой.

Б. Мунгонов.

Лекционно пропагандын идейнэ шанарые эрид дээшэлүүлхэ

«СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн И. В. Сталинай сэсэн мэргэн зохёол, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд, съезд дээрэ хэлэһэн агууехэ вождиин үгэ манай орондо коммунизм байгуулха хэрэгтэ советскэ арадые зоригжуулагша агууехэ программа мүн.

Энэ зохёол соогоо нүхэр Сталин хадаа советскэ хүнүүдэй саашанхи культурна ургалтые, тэдэнэй физическэ ба ухаан бодолой шадабаринье бүхы талаһаань хүгжөөхэ зорилтые социализмһаа коммунизмда дамжан орохо гол проблемэнүүдтэй холболдуулан табиһан байна.

Нүхэр Г. М. Маленков Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездэ хэһэн партиин ЦК-гэй тоосоото элидхэл соо манайда үшөө идеологическа хүдэлмэринэ тоодоггүй ябадал бии дээрэһээ энэ хүдэлмэри манай арадай урда байгаа асари ехэ зорилгонуудһаа гээгдэнэ гэжэ тэмдэглэһэн байха юм.

Социалистическэ идеологиин нүлөө ямараашье һуладхаһан ушар хадаа «буржуазна идеологиин нүлөө шангадхаһан ябадал болохо гэжэ ходоодоо һанаха ёһотойбди» (Маленков). Тиимэ дээрэһээ идеологическа хүдэлмэринэ сэгнэдэггүй буруу ябадалые эрид шууд усадхаха, энэ хүдэлмэринэ партиин ба гүрэнэй бүхы һалбаринуудта шангадхаха, марксизмда харша идеологиин ямараашье гараһан ушарые эрид хурсаар элишэлхэ зорилго партиина организацинуудай урда табигдана.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын, нютагуудтахи тэрэнэй организацинуудай бодото гэшүүдэй гол зорилгонь «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн нүхэр Сталинай зохёолые, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездын материалнуудые гүнзэгыгөөр арад зондо ойлгуулха ябадал болоно.

1953 оной февральда политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын Бурят-Монголой отделени пленум татажа, «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн нүхэр Сталинай зохёолые, КПСС-эй XIX съездын материалнуудые арад зондо тайлбарилан ойлгуулха талаар хэмжээ-ябуулгануудые зүбшэн хэлсээ һэн.

И. В. Сталинай «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн зохёолоор, съездын материалнуудаар обществын Бурят-Монголой отделениин бодото гэшүүд 546 лекци уншаһан байна. Гадна, аймагай отделенинүүдэй лекторнүүдтэ туһаламжа болгон лекцинүүдэй 8 текст бэшэжэ, республикын аймагуудта эльгээгээ. «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн нүхэр Сталинай зохёол тухай хэдэ хэдэн лекцинүүд уншагдана.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын зарим аймагуудай отделенинүүд съездын материалнуудые тайлбарилан ойлгуулха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. Тус обществын Кяхтын аймагтахи отделени 100 гаран гэшүүдтэй юм. Эдэнь интеллигентнүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэд болоно. Обществын бодото гэшүүн нүхэр Тугутов «СССР-ые хүгжөөхэ табадахи табанжэлэй түсэб социализмһаа коммунизмда орохо зам дээрэхи ехэхэн алхам мүн» гэһэн темээр ехэ һонирхолтой лекци Маленковой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдтэ уншаба. Нүхэр Тугутов энэ лекци уншахадаа географическа карта, харуулан ойлгуулха бусад зүйлнүүдые хэрэглэһэн байна. Лекци шагнагшад зэһээндэнь ехээр урмашаа. Обществын бодото гэшүүд, Кяхтын педучилищиин ба сельхозтехникумэй багшанар, съездын материалнуудые тайлбарилан ойлгуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Эндэ амаралтын үдэрэй лектори хүдэлмэрилнэ.

Обществын Кабанскын отделени (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Кондратьев) съездын материалнуудые тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэринэ саг болзортонь һайнаар эмхидхэһэн байха юм. Тус отделениин правлени бүхы гэшүүдэйнгээ, аймагай центрын интеллигенциин хабаадалгатайгаар суглаа үнгэргэжэ, XIX съездын материалнуудые тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэридэ обществын гэшүүдэй ямараар хабаадажа байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Съездын материалнуудаар ба «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн нүхэр Сталинай зохёолоор тэндэ 28 лекци уншагдаа. Тэрэшэлэн һургуулиин үхибүүдэй эхэ эсэгэнэртэ зорюулагдан, амаралтын үдэрэй лектори эмхидхэжэ, коммунистическэ хүмүүжүүлгэ тухай лекцинүүдые уншадаг байна.

Гэбэшье, партиин XIX съездын материалнуудые арад зондо тайлбарилан ойлгуулха талаар обществын Бурят-Монголой отделени, тэрэнэй секцинүүд ба аймагай отделенинүүд үшөөл хүсэд һайнаар хүдэлмэрилнэгүй. Ушар юуб гэхэдэ, обществын зарим аймагуудтахи, жэшээлхэдэ, Торшин, Байкало-Кударын, Иволгын, Прибайкальска, Сэлэнгын, Заиграйн, Хэжэнгын ба город Бабушкинай отделенинүүд съездын материалнуудые тайлбарилан ойлгуулха талаар мүнөө хүрэтэр юушье хэнэгүй. Жэшээлхэдэ, Иволгын аймагтахи обществын отделени оройдоо 10 гэшүүдтэй. Интеллигенциин ехэнхи хубинь обществын гэшүүд боложо шадаагүй байһаар. Лекцинүүдэй текстые эндэхи отделениин правлени шалгадаггүй.

Иимэрхүү баримтанууд мүн Зэлэдэ үзэгдэдэг. Обществын отделени гэшүүдэйнгээ уншаха лекцинүүдэй текстнүүдые мүн тэрэшэлэн шалгадаггүй. Правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Нимаев республиканска отделениһээ эльгээгдэһэн лекцинүүдэй текстнүүдые обществын гэшүүдтэ үгэдэггүй, харин шкаф соогоо хэжэ дараад байдаг зантай.

Обществын зарим гэшүүд идейно-политическэ талаараа муу шанартай лекцинүүдые уншадаг. Жэшээлхэдэ, обществын бодото гэшүүн нүхэр Кужелев МВД-гэй хүдэлмэрилэгшэдтэ «Советскэ хүнэй моральна шэнжэ шанар тухай» лекци текстгүйгөөр ба түсэбгүйгөөр уншаһан байна. Обществын гэшүүн нүхэр Коновалов «Советскэ хүнэй моральна шэнжэ шанар тухай» гэһэн лекци уншаха зураа, коммунистическэ хүмүүжүүлгэ тухай В. И. Ленинэй ба И. В. Сталинай хэлэһэн үгэнүүдые, заабаринуудые хэрэглээгүй.

Лекциин автор советскэ патриотизм тушаа И. В. Сталинай хэлэһэниие буруугаар тайлбарилба. Советскэ хүнүүдэй культурна хэмжээнь олоной газарта бээ зүбөөр барижа шадаха талаараа шалгаран харагдадаг гэжэ буруу хэлэһэн байха юм.

Лекци уншахадаа политическэ алдуунуудые гаргахагүйн тула, обществын гэшүүд лекцинүүдэй текстнүүдые тон һайнаар бэшэхэ, тэрэнээ гүнзэгыгөөр шудалха ёһотой.

Обществын, аймагуудтахи отделенинүүд лекторнүүдэй уншаха лекцинүүдэй текстнүүдые ходоодоо шалгажа, тэдэнэй идейнэ удхые һайжаруулха хэрэгтэ бүхы анхаралаа хандуулха байна. Агууехэ Сталинай зохёоһон «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд тухай» номые, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездын материалнуудые үргэн ниитэдэ тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэри обществын бүхы гэшүүдэй гол хүдэлмэринь болоно. Илангаяа лекционно пропагандые бурят-монгол хэлэн дээрэ үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ябадал шухала байна.

Лекционно пропагандын идейнэ хэмжээе эрид дээшэлүүлжэ, хүнэй һанаан бодолдо үлэһэн хуушанай барга заншалтай үлэгдэлнүүдые үгы хэхэ ябадал социализмһаа коммунизмда дамжан оролгын шухала гол условинуудай нэгэниинь болохо байна. Тиимэһээ политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын бүхы бодото гэшүүд, гэшүүд-мүрысөөшэд үргэн ниитын дунда политическэ, естественно-научна болон уласхоорондын темэнүүдээр лекцинүүдые ходоодоо уншажа байха ёһотой.

Лекционно пропагандын шанарые дээшэлүүлхын тула Бүхэсоюзна обществын бүхы звенонуудтахи хүдэлмэридэ бии байгаа дутуу дундануудые шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгые дэлгэрүүлэн эрид шууд элирүүлхэ, тэдэниие усадхахын түлөө саг үргэлжэ тэмсэхэ хэрэгтэй.

С. Бадмацыренов, Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын Бурят-Монголой отделениин харюусалгата секретарь.

Ленинэй орденто Улан-Удын паровозо-вагонно заводой шэрэм шудхалгын цехын вагранщик Адам Фомич Мазур 18 жэл соо энэ заводто хүдэлмэрилнэ. Энэ нүхэр эдэ олон жэл соо ходоодоо ажалай үндэр бүтээсэ түйладаг юм. Мүнөө нүхэр Мазур үдэр бүри хоёр нормоһоо доошо бэшээр ажалайнгаа даалгабарине дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Мазур вагранка заһабарилжа байна.

А. Мантаевай фото.

Олон үхибүүдтэй эхэнүүд шагнагдаба

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр олон үхибүүдтэй бүлэг эхэнүүдые «Эхын алдар» гэжэ орденуудаар, «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаба.

Яруунын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница А. А. Трубчининова, Улан-Удэ городой Пригородно районой гэрэй эзэн эхэнэр Д. Г. Васильева гэгшэд 9 үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэй түлөө «Эхын алдар» гэжэ 1-дэхи шатын орденоор шагнагдаба. «Эхын алдар» гэжэ II ба III шатын орденуудаар 20 эхэнүүд шагнагдаа. Тэдэнэрэй дунда Ахын аймагай Батогол гэжэ хүдэлмэришэнэй тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр С. Б. Нехланова, мүн энэ аймагай экспедициин хүдэлмэришэн эхэнэрнүүд Д. Г. Васильева болон Н. Н. Пежемская, Закаменай аймагай «Улаан-Далахай» колхозой гэшүүн Ханда Гармаева, Яруунын аймагай «Коминтерн» колхозой гэшүүн Д. С. Цыденова, Улан-Удын паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэн эхэнэр Т. С. Дейсан ба бусад бии.

«Эхын медаль» гэжэ I ба II шатын медальнуудаар 61 эхэнүүд шагнагдаһан байна. Тэдэнэрэй тоодо Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой (Закамен) гэшүүн Д. Д. Дашеева, Калининай нэрэмжэтэ колхозой (Түнхэн) гэшүүн Х. Ш. Булутова ба бусад оролсоно.

Хэжэнгэдэ культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие тооногүй

Ажалшадай культурна эрилтые дүүрэн хангахын тула парти, правительствын табидаг анхарал оролдолгын ашаар Хэжэнгын аймагай бүхы тосхонуудта клубууд, библиотекэнүүд эмхидхэгдэнхэй.

Культурно-гэгээрэлэй эдэ эмхи зургаанууд арад зоной дунда ехэ хүдэлмэри ябуулха ёһотой. Теэд тэдэнэр өөрынгөө уялгые дүүргэжэ шаданагүй. Аймагай 13 колхозой клубуудһаа мүнөө үедэ нэгэншиньшье саг үргэлжэ хүдэлмэрилнэгүй.

Дунда-Худанай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхоздо хоёр клуб бии аад, үбэл зунгүй хаалтатай байдаг. Колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Мункин колхознигуудай культурна эрилтые хангаха хэрэгтэ анхаралаа хандуулдаггүй. — Үбэлэй үедэ олонхи колхознигууд малай гүүртэнүүд дээрэ хүдэлмэрилдэг, зунай сагта үбһэ, таряа хуряалгада ябадаг дээрэһээ клубта ерэжэ наадаха, хүхихэ зонууд байдаггүй,—гэжэ нүхэр Мункин хэдэн удаа мэдүүлһэн байха юм.

Эндэхи эхин партийна организациин секретарь нүхэр Ванданов культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха, фермэ болон полеводческо бригаданууд дээгүүр улаан булангуудые бии болгохо тухай һаналаа бүри табинагүй. Энээн дээрэһээ боложо, дурсагдагша колхозой гэшүүд сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэдэггүй, тэдэнэй дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулагдадаггүй гэхэдэ болохо байна.

Худан голой зүүн бэедэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз оршодог юм. Энэ колхоз Иннокентьевка ба Красный Яр гэһэн хоёр томохонууд тосхонуудһаа бүридэһэн байна. Теэд, алинье тосхондонь клуб гү, али улаан булан үгы. Колхознигуудай хамтын суглаа гү, али лекци ба хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ болоходоо эндэхид һургуулиингаа байшан соо суглардаг байха юм.

Дунда-Худанай сомоной Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Очирова Молотовой ба Ленинэй нэрэмжэтэ хоёр колхозуудые клуб, библиотекэ ба улаан булангуудтай болгожо, тэдэниие һайнаар хүдэлмэрилүүлхэ тушаа бүри оролдоногүй. Тэрээнһээ гадна, энэ нүхэр клуб, библиотекэнүүдтэ зорюулагдаһан мүнгые ажахын бусад хэрэгсэлнүүдтэ гаргашалһан байна.

«Манай ажал» колхоздо «Колхозой клуб» гэһэн гаршагтай олон сонхотой гэр бии юм. Энэ тэр соо ороходоо, үнэхөөрөө клуб, культурын гуламта гэжэ һанахагүйт. Тэрээн соо үбдэгтэ тулама шорой, шубуунай аргал. Ханадань нэгэшье лозунг, плакат байхагүй. Юундэ клубаа гоёогоогүйбта, культурын шухала хэрэгсэлнүүдые хүдалдажа абахаяа яанабта гэхэдэ, колхозой правлениин түрүүлэгшэ Гунгар Шагдаров:

— Би энээн тушаа холол хэлэгшэби, теэд намайе хэншье дэмжэдэггүй, харин өөрөө мэдээд клубтаа юумэ хүүмэ абаха һанаатай аад, артелиин Устав эблээ гүүлхэһээ айдагби,—гэжэ хэлэдэг. Нүхэр Шагдаровай иигэжэ хэлэдэгынь худал гээшэ. Яахадааб гэхэдэ, эндэхи колхознигууд, партийна эхин организаци клубай хүдэлмэриие һайжаруулха, культурын шухала хэрэгсэлнүүдые абаха гэһэн дурадхалнуудые колхозой правлениидэ хэдэн удаа хэһэн байна. Теэд мүнөөхи Шагдаровнай энээн тушаа хэлэхэдэ шэхэ дүлии, нюдэ балай болоод һуудаг юм.

Аймагай зарим колхозуудта, жэшээлхэдэ, Ворошиловай ба Энгельсын нэрэмжэтэ колхозуудта бии байһан клубууд саг үргэлжэ хүдэлмэрилдэггүй, түлишөөр дуташадаг байна. Энээн дээрэһээ хааяа түлигдэжэ, суглаанай гү, али һайндэрэй болоходо ганса нэгэ нээгдэдэг юм.

Иимэрхүү баримтануудые тоолохо болоо һаа, тус аймагта аргагүй олон.

Олониитэ колхознигуудай сүлөөтэй сагаа һайнаар үнгэргэхэ, эрдэм культура шудалха хэрэгтэнь бүхы зохихо услови бии болгобол, ажал хүдэлмэриинь урагшатай ябаха, тэдэнэй амжалтануудынь улам арьбадхагдаха байһаниинь арсалтагүй. Гэбэшье, Хэжэнгын аймагай зарим газарнуудта энээниие үшөө хүсэд ойлгоногүй.

Хэжэнгынхид Байкало-Кударын аймагай культурын хүдэлмэрилэгшэдэй үнэтэ үүсхэлые ёһо тэдыдэмжэбэшье, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие һайжаруулаагүй байха юм.

Аймсоведэй гүйсэдкомой культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин таһаг хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Тэрэниие даагша нүхэр Дугарцыренов өөрынгөө гол хүдэлмэриие ябуулхын орондо, ажахын асуудалаар саг үргэлжэ түлөөлэгшэ, болоод колхозуудаар ябадаг юм. Тиигэбэ, яабашье энэ нүхэр ябаһан газарнуудаараа культурно-гэгээрэлэй асуудалаар юушье хэдэггүй. «минии хэрэг юун байгааб, би малай үбэлжэлгын асуудалаар ерэбэб» гэжэ һанадаг. Колхоз бүхэндэ клуб, библиотекэ, уншалгын байшангуудые нээжэ, ажалшадай культурна эрилтые дүүрэн хангаха тухай табадахи табанжэлэй түсэб соо хараалагдаһан зорилгонуудые дүүргэлтэ болгохо гээшэ Хэжэнгын аймагай партиин ба советскэ органуудай нангин уялга мүн болоно.

Б. Бальчинов.

ҮЙЛЭДБЭРИЛГЫН ХҮСЭНҮҮДЭЙ ШЭНЖЭДЭ ҮЙЛЭДБЭРИДЭХИ ХАРИЛСААНУУДАЙ ЗААБОЛ ТААРУУ БАЙХА ХУУЛИ ЁҺОН ТУХАЙ НҮХЭР СТАЛИНАЙ ҺУРГААЛ

☆

Б. СИТНИКОВ

☆ ☆

«СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ нүхэр Сталинай гайхамшаг сэсэн зохёол марксизм-ленинизмын хүгжэн мандалгын шэнэ, дээдэ шата болоно. Сэсэн мэргэн вождь ба багшамнай энэ зохёол доторoo социалистическэ обществодохи ниитын үйлэдбэрилгын ба материальна шухала хэрэгсэлнүүдые, хубаалгын хуули ёһонуудые бүхы талаһаань шэнжэлһэн, социалистическэ экономикын хүгжэдэг научна үндэһэ һуурине тодорхойлһон, социализмһаа коммунизмда удаа дараалан оролгын замые заажа үгэһэн байна. Нүхэр Сталин экономическа теориин асуудалнуудые ималта сэсэнээр шэнжэлэн тодорхойлжо, марксистско-ленинскэ политическэ экономиие урагшань ехээр дабшуулаа.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүд үйлэдбэридэхи харилсаанууд хоёрой тааруу байлга тухай асуудалда нүхэр Сталин өөрынгөө зохёол соо ехэ анхарал хандуулһан байха юм. Мүнөө сагай капитализмые ба СССР-тэхи социалистическэ байгуулалтын бодото хэрэгые шэнжэлээд, нүхэр Сталин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ба үйлэдбэридэхи харилсаанууд хоорондохи нүлөөлэлсэлгэ тухай, обществын хүгжэлтын элдэб шатануудта тэдэнэй нэгэдэнги байлгын ба зүришэлдэлгын шэнжэ тухай Марксын һургаалые улам хүгжөөгөө, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ үйлэдбэридэхи харилсаануудай заабол таарууу байлгын хуули ёһон мүнөө сагай капитализмын эрхэбайдалда, капитализмһаа социализмда орохо үеын эрхэбайдалда, социалистическэ аргаар үйлэдбэрилгын эрхэбайдалда ямараар үзэгдэн нүлөөлдэг бэ гэжэ харуулаа.

Нүхэр Сталин наукын хуули ёһонуудай үүргэ ба шэнжэдэ субъективно-идеалистическээр хандадаг ябадалые бута сохёо, тэдэ хуули ёһонуудые естествознаниин талааршье, ниитын ажабайдалай талааршье—хүнүүдэй дура хүсэлһөө дулыдангүйгөөр боложо байдаг объективнэ процесс мүн гэжэ марксизмын ойлгодог байһые харуулаа.

Обществын хүгжэлтэ тухай ниитэ хуули ёһон

Ниитын үйлэдбэрилгые таһаршагүй хоёр талатай: обществын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдһээ ба үйлэдбэридэхи хүнүүдэй харилсаануудһаа бүридэдэг бүхэли юумэн гэжэ марксизм харадаг байна. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүд, онлоогоор хэлэбэл материальна шухала зүйлнүүдые бүтээдэг үйлэдбэриин зэбсэгүүд, тэрэшэлэн үйлэдбэрилхэ дүй дүршэлэй ба ажалда дадалгын ашаар үйлэдбэриин зэбсэгүүдые хүдэлгэдэг, тиигэжэ материальна шухала хэрэглэлнүүдые бүтээдэг хүнүүд хадаа байгаалиин хүсэн тушаа обществын хандасые харуулдаг, үйлэдбэрилгын нэгэ талань болоно. Энэнь байгаалитай тэмсэжэ, материальна шухала зүйлнүүдые абадаг байха юм. Үйлэдбэриин процесс дотор хүнүүдэй хоорондоо харилсалга—үйлэдбэридэхи тэдэнэй харилсаанууд хадаа ниитын үйлэдбэрилгын нүгөөдэ талань болоно.

«СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн нүхэр Сталинай шэнэ зохёол доторнь «үйлэдбэридэхи харилсаанууд» гэдэг ойлгомжо бүхы талаараа тодорхойлогдон тайлбарилагданхай. Үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдтэхи үмсын формонууд; энээнһээ үндэһэлдэг үйлэдбэридэхи социальна элдэб бүлэгүүдэй байдал, тэдэнэй харилсаан гэхэ гү, али Марксын хэлэдэгэй ёһоор, ажал-ябуулгаараа өөһэд хоорондоо харилсан байха ябадал; эдэнһээ бүримүһэн дулдыдажа, продукциуудые хубаалгын формонууд үйлэдбэридэхи харилсаануудта хамаадана гэжэ нүхэр Сталин һургана.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүд ба үйлэдбэридэхи харилсаанууд таһаршагүй холбоотой байдаг, ниитын үйлэдбэрилгын хүгжэхэдэнь бээ бэедээ нүлөөлдэг байха юм. Энэ ушарые арсабал, идеализмын цамаг руу зайлашагүй абаашаха байна. Социализмын экономическа хуули ёһонуудые ойлгодоггүй, марксизмые элдэбээр буруу болгодог ба хазагайруулдаг хүнүүдые нүхэр Сталин элирүүлээ. Л. Ярошенко тиигэжэ буруу харгыгаар харгылһан «марксистнуудай» нэгэниинь байшоо. Ленин, Сталинай үшы бута сохиһон Богдановай үзэл бодолые һэргээжэ, арадай дайсан Бухаринай «идейнүүдые» һэмээхэнээр шургуулан, Л. Ярошенко социализмын үедэхи үйлэдбэриин, экономическа харилсаануудай үүргые арсаха хүрэтэрөө аашалаа. Тус харилсаанууд үйлэдбэрилгын хүсэнүүд дотор шэнгэн ородог хэбэртэйгээр хэлэһэн байха юм. Асуудалые иигэжэ тайлбарилхань ехэл һонин һорьмой байна—социалистическэ байгуулалта өөрын экономическа базисгүйгөөр үлэхэ болоно гэжэ нүхэр Сталин бэшэнэ.

Үйлэдбэридэхи харилсаанууд, тиимэһээ экономическа базис ямар шэнжэтэй байгаашье һаа, хэзээ бүхэндэ, али бүхы байгуулалтын үедэ—үйлэдбэрилгын хүсэнүүд мэтээр, үйлэдбэриин шухала зүйлынь болодог юм.

Формаци бүхэндэ тусхай хамаадаха ниитын хүгжэлтын объективнэ хуули ёһонуудай (жэшээнь: капитализмын үеын үйлэдбэридэхи конкуренциин ба эмхи гуримгүй байдалай хуули ёһоной, социализмын үедэхи арадай ажахын жэгдээр хүгжэлгын хуули ёһоной хажуугаар бүхы формацинуудта барандань хамаатай ба обществын хүгжэжэ байха бүхы үе соо үзэгдэн нүлөөлдэг объективнэ экономическа хуули ёһонууд бии байдаг. Ниитын единэ үйлэдбэри дотор үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ба үйлэдбэридэхи харилсаануудай нэгэдэнги байха тухай хуули ёһон, общественнэ бүхы формацинуудай хүгжэхэ үедэхи үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ба үйлэдбэридэхи харилсаануудай хоорондын харилсаанууд тухай хуули ёһон тиимэ объективнэ экономическа хуули ёһонуудта хамаадана.

«Тиимэ хадаа общественнэ формацинууд өөһэдынгөө онсо тусгаар хуули ёһонуудаар бээ бээһээ ганцал илгаранги байдаг бэшэ, харин бүхы формацинуудта бултандань хамаатай экономическа хуули ёһонуудаар бээ бэетээ мүн холбоотой байдаг болоно» гэжэ нүхэр Сталин заана («СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд», 86-дахи нюур).

Обществын үйлэдбэридэхи харилсаануудай ба үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй диалектикэнь Марксын, Энгельсын, Ленинэй зохёолнууд дотор гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэнхэй, тэрэнэй гол удхань—Марксын олоһон, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ үйлэдбэридэхи харилсаануудай заабол таарууу байха хуули ёһон болоно. Марксизмын классигууд тус хуули ёһые үндэһэ болгоод, капитализмые революционно ёһоор социализмын заабол халаха тухай тобшолол хэһэн, научна коммунизм зохёон байгуулһан байна.

Энэ хуули ёһон «Диалектическэ ба историческа материализм тухай» нүхэр Сталинай зохёол соо гүнзэгы научнаар тодорхойлогдон харуулагдаһан байха юм.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүд хадаа үйлэдбэриин эгээн габшагай, революционно зүйл мүн. Обществын үйлэдбэрилгын хүсэнүүд түрүүшээр хубилдаг ба хүгжэдэг, тиигээд һүүлээрнь, тэдэ хубилалтануудһаа **дулдыдан, тэдэнтэй зохилдон,** үйлэдбэридэхи хүнүүдэй харилсаанууд, хүнүүдэй экономическа харилсаанууд хубилдаг юм гэжэ нүхэр Сталин харуулаа.

«Үйлэдбэридэхи харилсаанууд үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтэһөө дулдыдан дэбжэжэ, мүн баһа үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтэдэ нүлөөлэн, тэрээниие түргэдхэдэг гү, али удааруулдаг байха юм. Теэд үйлэдбэридэхи харилсаанууд үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ургалтаһаа дан удаан гээгдэхэ, зүришэлдэхэ аргаһгүй, яахадааб гэхэдэ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ ба байдалда үйлэдбэридэхи харилсаанууд таарадаг, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэхэ үргэн сүлөө үгэдэг байгаал һаань, үйлэдбэрилгын хүсэнүүд бүхы хаба соогоо хүгжэжэ шадаха гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтэһөө үйлэдбэридэхи харилсаанууд хэды гээгдэшьһэ һаа,— нэгэтэ тэдээнтэй таарууу болохо, тиигээд үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлгын хэмжээндэ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ таарууу болохо, үнэхөөрөө таарууу болохо ёһотой юм» гэжэ нүхэр Сталин һургана (Ленинизмын асуудалнууд, 11-дэхи хэблэл, 592-дохи нюур).

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ үйлэдбэридэхи харилсаануудай заабол таарууу байха экономическа хуули ёһоной гол шэнжэнүүд ба эрилтэнүүд энээндэ лэ байна.

Ангита-хёмороото формацинуудай (богоол эзэмдэгшэ байгуулалтын, феодализмын, капитализмын) үеын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ үйлэдбэридэхи харилсаануудай таарууу бэшэ байлга, тэдэнэй хоорондохи зүришэлдөөн хадаа социальна революцинууд болоһоной экономическа үндэһэ һууринь байгаа. Энэнь үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтэдэ һаад хэдэг үйлэдбэридэхи хуушанай харилсаануудые һандаргана, мүн үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ таараха ба тэдэнэй хүгжэхэ үргэн сүлөө нээжэ үгэдэг үйлэдбэридэхи шэнэ харилсаануудые бии болгоно.

Нүхэр Сталин «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн гайхамшаг сэсэн шэнэ зохёол доторoo үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ үйлэдбэридэхи харилсаануудай заабол таарууу байха хуули ёһоной гол удхые бүхы талаһаань харуулаа.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдтэ һаад ушаруулдаг үүргэтэй байһанаа, тэдэндэ гол түлхисэ үгэлгын үүргэтэй болон, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдтэ гол түлхисэ үгэлгын үүргэтэй байһанаа, тэдэндэ һаад ушаруулдаг үүргэтэй боложо хүгжэдэг үйлэдбэридэхи харилсаануудай хүгжэлтын энэ онсо өөрэ янзань—марксистска материалистическэ диалектикын гол шухала зүйлнүүдэй нэгэниинь болоно гэжэ нүхэр Сталин заана.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ үйлэдбэридэхи харилсаануудай заабол таарууу байха хуули

КОЛХОЗУУДАЙ НИИТЫН МАЛЫЕ ЭРХИМ ҺАЙНААР ХАРУУҺАЛХА

Оронгынхид малдаа анхаралтайгаар хандана

Үнгэрэгшэ жэлдэ Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой мал-ад малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые бүхы түрэлэй малаар дүүргэжэ, муу бэшэ амжалтануудые туйлаа. Колхоздо шубуунай, ангай фермэнүүд бии. Мүн туулай үсхэбэрилжэ эхилэнхэй. Мүнөө жэлдэ шубуу үһанай шубуу үсхэбэрилжэ эхээр хараалагдана.

Һүнэй-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд ниилээд амжалта туйлаад байна. 100 үнеэн бүхэнһөө 90 тугал абажа түлжүүлһэн, 1951 онойхидо орходоо үнеэн бүриһөө литр һү ехээр һааһан байха. Тиигэжэ хамта 96217 литр һүн ехээр һаагдаа. Эндэхи малшад малаа зунай ба үбэлэй үедэ һайнаар харууһалһанай, тэжээлэй бэхи база байгуулһанай, мал-шэмэтэ болон концентрированна тэжээл эдюулдэг байһанай ар энээнние туйлаа. Зарим малшад бүри һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа. Жэшээлхэдэ, һаалишан Пурбо-Ханда Цанхирова 14 үнеэнһээ 16 тугал абажа, һайнаар түлжүүлһэн, һү һааха даалгабаряа үлүүлэн дүүргэһэн байха юм. Б. Бадмаева, Б. Омогтуева, Ц. Бадмаева, Р. Батуева болон бусад мүн һайнаар хүдэлмэрилөө. Мал адуулагшад Б. Будаев, Т. Ринчинов, Ш. Бальжиев, П. Будаева гэгшэд малаа зундаа, намартаа һайнаар бэлшээжэ таргалуулаад, ажалай нэмэлтэ түлэбэридэ мяха ниигэн ехээр абаба.

Мүнөө үедэ тус колхозой малшад малайнгаа үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө тэмсэжэ байна. Һүнэй-товарна племенной фермые абажа харабал, эндэхи үнеэд тамир шадалаар һайн юм. Племфермын һаалишад Саганова, Жамбалова, Доржиева болон бусад малаа оролдосотойгоор харууһална. Тэдэнэр концентрированнэ тэжээл, силос, турнепс сэбэр тэбшэнүүд соо хэжэ, малдаа эдюулнэ.

— Силос эдюулхэдэ үнеэд һүтэй болоно, — гэжэ фермые даагша Данзан Бадмаев хөөрэнэ. Тус фермынхид үнеэдтээ бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл улам бүри ехээр эдюулжэ, үнеэдһээ һү ехээр һаахын түлөө оролдоно. Һайжаруулагдаһан үнеэн бүхэнһөө энэ фермынхид нёдондо 1142 литр һү һааһан байгаа һаа, байгша ондо һү һаалгые 20 процентээр дээшэлүүлхэ уялга абаһан байна. Энэ фермэ тугалнуудые түлигдэдэггүй байрада түлжүүлжэ эхилээ. Мүнөө 10 гаран тугал нимэ аргаар яһала һайнаар түлжүүлэгдэжэ байнхай.

Сэлэнгэ, Нарһан Толгой, Зүүн Оронго, Улаан-Одон гэжэ газарта байрлаһан гүүртэнүүдтэ, тэрэшэлэн хонинной ба гахайн-товарна фермэнүүдтэ малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэгдэжэ байна. Хонишод мүнөө жэлдэ 100 хонин бүриһөө 110 хурьга абахын ба хусаһаа 6 килограмм, метис хониһоо— 3,6 килограмм, шэрүүн нооһотой хониһоо — 2 килограмм нооһо хайшалхын түлөө тэмсэнэ. Хонишод Тарбаев, Банзаров, Лхамажапов, Цыренов болон бусад мүнөө хонидоо һайнаар харууһална.

Малай тоо толгой олошоруулха ба ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тэжээлэй бата бэхи база байгуулга шухалын шухала удхашанартай гээшэ. Тус колхоздо байгуулагдаһан тэжээл бэлэдхэлэй бригада сабшалангай ба бэлшээриин газар һайжаруулгаар урда жэлнүүдэйхиһээ ниилээд ехэ хүдэлмэри хээ. Тэрэнэй ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ 1951 оноойхидо орходоо 25 процент ехэ үбһэн хуряагдаһан байна.

Мүнөө нүхэр Бадмаевай хүтэлбэрилдэг тэжээл бэлэдхэлэй бригада сабшалангай газар улам һайжаруулхын түлөө хүдэлмэрилнэ. Сабшалан дээрэ 150 мянга үлүүтэй ашаа наг шэбхэ гаргагдаһан, үбэлдөө тошон халяагдажа хүргэгдэһэн байгаа. Энэ үедэ уһалууриин канавануудые заһабарилха материалнууд бэлэдхэгдэжэ байна. Мүнөө тус бригадынхид һайрамай уһа тогтоохын түлөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулна. Энэ зорилгоор Оронго горхоной мүлыһэн дээгүүр хүндэлэн канаванууд малтагдана. Һайрамай уһан эдэ канавануудаар сабшалан тээшэ урдаха юм. Гадна, урда жэлнүүдэй жэшээгээр мүнөө жэлдэ тэжээлэй корнеплод, ногоо тарилгын талмай үргэдхэгдэхэ.

Сталин багшынгаа наһанһаа нүгшөөд байхада «Улаан Оронго» колхозой малшад улам бүри эмхитэйгээр, улам бүри оролдосотойгоор ажаллаха хүсэлэнтэй. Тэдэнэр бии байһан хамаг дутуунуудаа дары усадхажа, малайнгаа үбэлжэлгые ба түл абалгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхын, тиигэжэ малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэнэ. Энэ хадаа агуу ехэ вождиингоо заһяа заабаринуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ бидэнэй оруулха хубита мүн гэжэ тэдэнэр тоолоно.

А. Нагаслаев.

Ажалаймнай дүнгүүд ба саашанхи зорилгонууд

...аяхан, манай Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз «Вперед», Чкаловай нэрэмжэтэ багахан колхозуудтай нэгэдэжэ, Хрущевой нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхоз болоо.

Колхозуудай нэгэдэхын урда тээ Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой малажалай 4 фермэнүүдые даагшаар хүдэлмэрилдэг байгааб. Нёдондо манай малажалай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй туйлаһан амжалтануудые тэмдэглэхэ хүсэлэнтэйб. Минии хүтэлбэрилһэн фермэнүүд бүхы түрэлэй малаар гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэһэн байна. Жэшээнь, хони үсхэбэрилхэ түсэб 105 процент, эбэртэ бодо мал — ... процент, шубуу — 105 процент, ...ай — 130 процент дүүргэгдэһэн. Тэрэшэлэн малажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбөө зорһоонь урид дүүргэһэн байна.

Малаа эрхимээр харууһалһанай, ашаг шэмэ үгэлгыень дээшэлүүлһэнэй түлөө ажалай нэмэлтэ түлэбэри абаһан хүнүүд олон. Жэшээнь, 170 ...у мал харууһалдаг пастух Эрдэни-Ханда Жигжитова 1 тугал, хонишон Гармацу Цыбикова, Очирцу Мосохоева гэгшэд 4—4 хони абаһан байна. Гахайшан Буда Жаргалова эрхимээр хүдэлмэрилжэ, эхэ гахай бүриһөө 15 поршоонхо абаад, хоролтогүйгөөр тэнжээһэн байна.

Мүнөө үедэ малажалай эгээн харюусалгатай үе—түл абалга түлэг дундаа ябажа байна. Манай томодхогдоһон колхозой малажалай хүдэлмэрилэгшэд нэгэшье түл гарзалуулангүйгөөр абахын түлөө оролдоно. Би мүнөө томодхогдоһон колхоздоо хонинной-товарна фермые даагшаар хүдэлмэрилнэб. Фермымнай хонид 3 отаранууд болгогдожо хубаарилагданхай. Хурьгалха хонид шадал шэнээгэйнгээ зэргээр амяар амяараа илгагдан харууһалагдадаг. Шэрүүн ба шэрүүбтэр нооһотой үүлтэрэй хонидые нарин нооһотой үүлтэрэй хусада табижа, метизацилгын хүдэлмэри хэнэбди. Энэ зорилгоор хонидые хурьгалһанайнь һүүлээр 7—9 хоноод байхада хусада табижа эхилнэбди. Фермымнай хусанууд хонидһоо амяараа харууһалагдажа, хүсэ шадал һайнтай байдаг. Тэдэндэ овес, зелёнко, һайхан үбһэн таһалгаряагүй үгтэдэг. Мүн тэбшэнүүд соонь дабһан, уһан ходоо байдаг юм.

Байкало-кударынхидай уряагаар республиканска социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, 1953 ондо шадаал һаа бүхы эхэ хонидоо нарин ба нарибтар нооһотой үүлтэрэй хусануудта табижа, 100 эхэ хонин бүриһөө 120 метис хурьга абаха гэһэн уялга абанхайбди.

Абаһан уялгаяа хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө манай фермын хонишод өөһэд хоорондоо социалистическэ мүрысөөнэй договор баталаад, мүнөө түл абалгые эмхитэйгээр ябуулжа байна. Хонишод Цыбикова, Мохосоева болон бусад мүнөө жэлдэ 100 хонин бүриһөө 125 хурьга абаха, нарибтар нооһотой хониһоо 3,5 килограмм, нарин нооһотой хониһоо 4,3 килограмм нооһо хайшалха гэжэ шиидээ.

Р. Цыбиков, Кударын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой ОТФ-е даагша.

М. И. Хромых 12 жэлэй турша соо Бурмонпромсоведэй «Кооператор-Комсомолец» артельдэ эрэшүүлэй гадар хубсаһа оёдог мастераар хүдэлмэрилнэ. Тэрэ хадаа үдэрэйнгөө нормые 140 үлүүтэй процент хододоо дүүргэнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. И. Хромых. **З. Веснинагай** фото.

ТОМОДХОГДОҺОН „ҮНЭН" КОЛХОЗДО

ТҮРҮҮШҮҮЛ

Мухаршэбэрэй аймагай «Үнэн» гэжэ томодхогдоһон колхозой МТФ-гэй һаалишад Рыгжид ба Дашима Санжиевануд нёдондо даабарита үнеэн бүриһөө абаһан тугалнуудаа хоролтогүйгөөр түлжүүлһэн, һү һаалгые дээшэлүүлһэн байгаа. Эдэ хоёр һаалишад үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр тугал, хони ажалта үдэрэй нэмэлтэ түлэбэридэ абаад, мүнөө үнеэлээ тарганаар ондо оруулжа байна.

ШЭНЭ БАРИЛГА

Мухаршэбэрэй томодхогдоһон «Үнэн» колхоздо ехэхэн орооһо багтааха 20 метр утатай зернохранилищи энэ жэлдэ баригдахань. Энэнь хоёр тээһээ үүдэтэй, досоогуурнь автомашинаар ба моритой тэргээр орожо, орооһо буулгажа ба ашажа болохоор байха юм.

40 ЦЕНТНЕР ТАРЯА АБАБА

Колхозой таряан үнгэрэгшэ жэлдэ һайнаар ургажа, колхозникуудай нэгэ ажалта үдэртэ 2,5 килограмм орооһон хубаагдаа. Ажалта үдэр ехээр олоһон хүнүүд 40 гаран центнер орооһо абаба. Жэшээлхэдэ, тракторист Д. Тогмитовай бүлэ 43 центнер, үхэршэн Д. Цыреновэй — 42, моришон Д. Дырхеевэй — 40 центнер таряа абаа.

ТАНЦАДА ҺУРАЛСАНА

Колхозой дэргэдэхи хүдөөгэй клубта (даагшань нүхэр Халзанов) колхозникууд сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэдэг юм. Тэдэнэр газетэ, журнал болон элдэб литература уншана, залуушуул танцын кружогто ябажа һуралсана.

Б. Санжиев.

Шэнэ номууд

Бурят-Монголой гүрэнэй хэблэл һүүлэй үедэ нимэнүүд номуудые хэблэжэ, книготорг дамжуулан худалдаанда гаргаба:

«Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездын резолюцинууд», бурят-монгол хэлэн дээрэ, 1500 экземпляр тиражтай, сэнгынь 85 мүнгэ.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси (стенографическа тоосоон), 1000 экземпляр тиражтай, сэнгынь 3 түхэриг 20 мүнгэ.

«Бурят-Монголой зсовет институдай научна хүдэлмэрилэгшэдэй зохёолнууд» гэжэ ном, 2000 экземпляр тиражтай, сэнгынь 3 түхэриг 90 мүнгэ.

М. А. Рампилова—«Тэжээл бэлэдхэлэй бригадын хүдэлмэриин дүй дүршэл», ород хэлэн дээрэ, 2000 экземпляр тиражтай, сэнгынь 50 мүнгэ.

П. А. Федотов—«Тарбагатайн аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой таряанажалай бригадын бригадирнуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл», ород хэлэн дээрэ, 2000 экземпляр тиражтай, сэнгынь 30 мүнгэ.

Хайхарамжагүйгөөр хандадагайнь шалтагаан

Арад зоной дунда хэблэл, газетэ тарааха хүдэлмэри Мухаршэбэрэй аймаг дотор тон һулаар ябуулагдана. Хэлхээ холбооной аймагай конторын хүдэлмэрилэгшэд колхозуудаар ябажа, тус хүдэлмэри эмхидхэгдэдэггүй, дээрэһээ заабари хүлеэгээд һуудаг байна.

Захигдадаг газетэнүүдэй тоо һараһаа һарада хороно. Тус конторын отделенинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд жэлэй эхиндэ хэгдэһэн захилые үргэлжэлүүлхэ хүдэлмэри хэнэгүй. Тиимэһээ захигшадынь газетэгүй үлэнэ. Колхозникууд болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэдэгэй ёһоор, үнэхөөрөөшье аймагай конторын болон тэрэнэй отделенинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд «эшээндээ шэбээлээд лэ», колхозуудта гаранагүй.

Аймагай конторын начальник нүхэр Зоркальцев, мүн «Союзпечатиин» аймагай организатор Максимова гэгшэд мууса хүдэлмэрилнэ.

Илангаяа «Бурят-Монголой үнэн», «Бурят-Монголой комсомолец» газетэнүүдые захилга хангалтагүй. Колхозникууд газетэ захижа уншахые хүсэнэ. Теэд газетэ тараалгые хэншье эмхидхэнэгүй. Суулгын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй һаяхан болоһон хамтын суглаан дээрэ газетэ захиха тухай олон колхозникууд үгэ хэлээ. Тииһээ тиитэр почтын Суулгын отделенине даагша нүхэр Будникова тус колхоздо газетэ захилга эмхидхээгүй байһаар.

Нүгөө нэгэ Будникова Барай отделенидэ хүдэлмэрилдэг. Октябриин сомоной «Үнэн» колхозой гэшүүдэй захиһан 46 экземпляр «Бурят-Монголой үнэн» газетэ болон бусад захилые саг соонь ябуулжа шадангүй байһаар, энэ отделени март һарада колхозникуудые газетэгүй үлөөбэ.

Газетэ захюулха тэхэдэмнай бурят колхозникууд ород хэлэ мэдэхэгүй гэжэ отделениин хүдэлмэрилэгшэд мэдүүлнэ. Энэ хадаа худал үгэнүүд гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Хэрбээ отделенинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй, ниитын тараагшадай болон эдэбхитэдэй энэ хүдэлмэридэ хайхарамжатайгаар хандаа һаань, газетэ захюулга амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ байна.

Н. Цыбенов.

Нөөсэлгын кассынхидай амжалта

Бичурын аймагай нөөсэлгын центральна кассын коллектив мүнгэ зөөри элсүүлхэ нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб мартын 16-да 103 процент, тэрэ тоодо мүнгэ нөөсэлхэ түсэбөө 124 процент, 3 процентнэ дотоодын урьһаламжа арад зондо худалдаха түсэбөө 283 процент дүүргээ.

Тус нөөсэлгын кассын хүдэлмэрилэгшэд мүнгэ зөөри элсүүлхэ жэлэйнгээ түсэб Сталинска Конституциин үдэр—декабриин 5 болотор дүүргэхэ уялга абаа.

Н. Бугаков.

...н өөртөө зам гаргаха гэжэ зайлашагүй оролдоно. Энээнние үндэһэ болгон, ниитын түрүү хүсэнүүд үйлэдбэридэхи хуушанай харилсаануудые шэнэ харилсаануудаар һэлгэнэ. Үйлэдбэридэхи хуушанай харилсаануудые байлгаха гэжэ тон ...р хүсэдэг хархис, хосоржо байгаа ангинууд энэ экономическа хуули ёһондо тон шанга эсэргүүсэл хэнэ.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ үйлэдбэридэхи харилсаануудай заабол тааруу байха хуули ёһон ниитэ социалистическэ хуули ёһон мүн, общественно-экономическа элдэб формацинуудые өөһэд хоорондонь холбодог юм. Экономическа энэ хуули ёһоной нүлөөнинь эртэ урда сагай бүлгэмтэ байгуулалтаһаа богоол эзэмдэгшэ байгуулалтада, удаалуулан феодальна, капиталистическэ байгуулалтада, эсэстээ, социалистическэ байгуулалтада общественн дамжан орохо ябадал хангаа.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй бадаралгые капитализм хойшо татана

Социалистическын урда тээхи формацинуудай эрхэбайдалда үйлэдбэридэхи харилсаанууд ба үйлэдбэрилгын хүсэнүүд хоорондоо хүсэд тааруу байжа шадахагүй, ха... «хүсэдбэшэ» гү, али «зарим ...» тааруу болгогдодог гэжэ совет... олон экономистнууд ба философууд «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн нүхэр Сталинай зохёолой хэблэгдэһэн урда тээ тоолодог байгаа. Тиимэ ойлгомжо буруу, наукада ...ша байна гэжэ нүхэр Сталин ...гана. Буржуазна революциин урдахи үедэ, феодальна үйлэдбэридэхи харилсаануудые буржуазин ...даргаад, буржуазна үйлэдбэридэхи харилсаануудые тогтоогоод байхадань, үйлэдбэрилгын хүсэнүүд шэнжэдэ буржуазна үйлэдбэридэхи харилсаануудай гүйсэд тааруу ...н үенүүдэй бии байһанинь ...шагүй. «Тиигээгүй һаань, буржуазна революциин удаа капитализм тиимэ түргөөр хүгжэжэ шадахагүй бэлэйл» гэжэ нүхэр Сталин ... («СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд», Бурмонгиздат, 1952 он, 61-дэхи нюур). Буржуази зуу хүрэхэгүй жэл соо ... ёһоор орсйлон зонхилхо ...а, урда тээхи бүхы үенүүдһээ ... олон, бүри ехэ үйлэдбэрилгын ...нүүдые бии болгоо гэжэ Маркс, Энгельс «Коммунистическэ партиин манифест» дотор тэмдэглэһэн байна. Энэнэй ушар удхань юуб гэхэдэ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ үйлэдбэридэхи харилсаануудай заабол тааруу байха хуули ёһые буржуази хэрэглэһэн байгаа.

Капитализмын дээшээ гараһан дэбжэлтэнь XIX зуунжэлэй эсэс тээшэ барагдаһан юм. Монополистическын урда тээхи капитализм хадаа монополистическэ капитализм, империализм боложо хубилан ургаа. Империалистическэ оронуудай хоорондо конфликтнуудай ба дайнуудай үүдэлгэ зайлашагүй болоһон байна. Үйлэдбэрилгые хамтадхаха хэрэгтэ угаа ехэ хубилалта хэгдэбэшье, тэрэнние ашаглан эдлэлгэ энгэй зандаа үлөө. Капитализмын энэ гол зүришэлдөөнинь үйлэдбэридэхи харилсаануудай ба үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хоорондын конфликтые һүжэрөөхэ, эрид хурсадхаха ябадалда хүргөө.

Капитализмын зүришэлдөөнүүд тэрэнэй ниитэ кризисэй үедэ, тэрэнэй һүжэрэлгын хоёрдохи шатада илангаяа ехээр хурсадана. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай болоһонһоо шалтагаалжа, дэлхэйе бүрин хабаадуулагша еднинэ рынок хахаран һалаад, зэргэ байха дэлхэйн хоёр рынок: эб найрамдалта демократическа лагериин оронуудай таһалгаряагүй ургажа ба бэхижэжэ байһан рынок, тиихэдэ агрессивнэ империалистическэ лагериин оронуудай улам бүри муудажа байһан рынок бии болонхой.

Мүнөө сагай дэлхэйн экономическа байдал хүгжэлтын хоёр линеэр тодорхойлогдон тайлбарилагдана. Нэгэ линиинь — Советскэ Союздахи ба арадай демократиин оронуудтахи амгалан ёһоной экономикын, кризисүүдые үзэдэггүй ба общественн материальна, культурна эрилтэнүүдые эгээн ехээр хангалгын аша туһада хүгжөөгдэдэг экономикын таһалгаряагүй дэбжэхэ лини болоно. Нүгөөдэ лининь — үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэнь нэгэ газартаа зогсошоһон капиталистическэ экономикын, капитализмын улам һүжэржэ байгаа ниитэ кризисэй абарга соо хабшагдаһан экономикын лини болоно. Советскэ Союзай 1951 оной промышленна үйлэдбэрилгын хэмжээн 1929 оноойхитой жэшэбэл 1266 процент болоод байхадань, харин энэл үе соо гол капиталистическэ оронуудтахи промышленна үйлэдбэрилгын хэмжээн: США-да — 200 процент, Англида—160 процент, Францида — 104 процент, Италида — 134 процент болоһон байгаа. Капиталистическэ оронуудтахи промышленна үйлэдбэрилгын бага сага ургаашань — тэдэнэй экономикын гансал сэрэгэй үйлэдбэриин талаар хүгжэһэнэй үрэ мүн, энээнинэнь үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй прогрессивнэ хүгжэлтэ гэжэ нэрлэхын аргагүй.

Капитализм хадаа үйлэдбэриин дэбжэлтые амгалан хүгжэлтын замаар хангажа шадахаяа болинхой. Яаралтайгаар зэбсэглэхэ, экономикоёо сэрэгэй байдалда оруулха, дай хэхэ ябадал хосорон һалалгаһаа абарха гансахан найдабари мүн гэжэ капиталистнууд тоолодог байна. «Сэрэгэй байдалда оруулагдаһан экономико хоёр жэлдэ бэшэ, харин арба, хори гү, али бүри олон жэлдэ байха гэжэ хараалхые» «Форчун» гэдэг американска журнал уряалһан байха юм. Американска монополистнууд нимэл юумэ хэхэ гэжэ оролдодог байна бшуу! Яаралтайгаар зэбсэглэжэ үргэлжэлһөөр байбашье һаань, экономическа шэнэ кризистэ хүргэхэ экономическа уналга США дотор эли бодо үзэгдэжэ захалаа.

Империализмын мүнөөнэй үйлэдбэридэхи харилсаанууд капиталистическэ оронуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлгэдэ һаад хэнэ, тэдэнние дэмыдэ саг бараха ушартай болгоно. Капитализм өөрынгөө бүридүүлһэн үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые ашаглаха хабагүй болоо. Хэтэрхэй ехэ ашаг олзын хойноһоо шамнаад, шэнэ техникэ ашаглаха ябадалһаа капиталистнуудай арсадаг ушар олон үзэгдэнэ. Капиталистическэ общество доторхи угаа олон хүнүүд ниитын үйлэдбэриһөө гаргагдан, материальна ямаршье хэрэглэлнүүдые бүтээхэ аргаяа хаһагдадаг, үгырэн хооһорхо, үлэсэхэ зобохо баатай болодог байна. Гансахан США, Япони, Англи, Итали, Бельги ба Баруун Германи дотор оройдоо ажалгүй ба хаа яа хүдэлмэрилдэг 32 миллион хүн бии.

Нүхэр Сталин мүнөө сагай капитализмын экономическа гол хуули ёһые шэнжэлэн олоожо, тодорхойлон найруулһан байна. Тэрэнэй гол шэнжэнүүд ба эрилтэнүүдынь «тус оронoй хүн зоной олонхиие мүлжэхэ, үгырүүлхэ болон хооһоруулха зэргээр, ондоо оронуудай, илангаяа гээгдэнги оронуудай арадуудые боолшолхо, хододоо тонохо зэргээр, эсэстээ, эгээн дээдэ ашаг олзо хангахын тула хэрэглэгдэдэг дайнуудые хэхэ, арадай ажахые сэрэгэй байдалда оруулха зэргээр капиталистическэ хэтэрхэй ехэ ашаг олзо хангаха ябадал болоно» (47-дохи нюур).

Тус хуули ёһоной нүлөөнинь дэлхэйн капиталистическэ системын ниитэ кризисэй мүнөөнэй шатада онсо хүсэтэйгөөр үзэгдэнэ. Империализмын гол зүришэлдөөнүүдэй —ажалай болон капиталай хоорондын, империалистическэ гол оронуудай хоорондын, метрополинуудай ба колониально- дулдыданги оронуудай хоорондын зүришэлдөөнүүдэй — һүжэрэлгэ хадаа үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ба үйлэдбэридэхи харилсаануудай хоорондохи конфликтын тон ехээр хурсадаһые гэршэлэн харуулна.

Сүйдтэ экономическа кризисүүд, империалистнуудай үүдхэһэн дэлхэйн хоёр дайн хадаа үйлэдбэрилгын угаа ехэ хүсые үгы хэжэ, хүн түрэлтэнлэ хохидол ушаруулһан байна. 1929—1933 онуудай кризисэй үедэ общественн дутуу абаһан металлаар бүхы дэлхэйн түмэр замай утын хэмжээе нэгэ хахад дахин нэмээжэ болохо байгаа. Гэхэ зуура, империалистическэ дайнууд бүри ехэ гарза хохидол тохёолдуулдаг байха юм.

Хархис ангинууд общественн хүгжэлтэдэ һаад хэнэ, үйлэдбэридэхи харилсаанууд ба үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ заабол тааруу байха хуули ёһоной капиталистическэ оронууд дотор бэелхэдэнь һаад тойбо татана. США-гэй монополистнуудай политика тиимэ һаад тойбо таталгын жэшээ болоно. Тэдэнэр гүрэнэй аппарадые бүримүһэн мэдэлдээ оруулаад, буржуазна гүрэнние бүри фашистска болгохо хархис муухай аашануудаа улам шангадхажа байна. Экономикоёо сэрэгэй байдалда оруулалга, агрессивнэ шэнэ дайнуудта бэлэдхэл, коммунистическэ партида эсэргүү хардалга, баруунай социалистнуудые худалдан абажа, тэдэнэй хорото үзэл бодолые ашаглалга, зониие айлгаха ба мунхаруулха ябадал, космополитизмые ба буржуазна национализмые номнолго, «американска ёһо гуримые» магталга, Советскэ Союзые ба арадай демократиин оронуудые убайгүйгөөр хардадаг ябадал, демократическа лагериин оронуудта эсэргүү һүйдхэлэй хүдэлмэри, тус оронуудта эсэргүү дай үүдхэлгэ — эдэнние лэ түүхын ябасада һаад хэхэ арга хэрэгсэлнүүд болгохо гэжэ мүнөө сагай буржуази багсаадаг байна.

Капитализмын наһаниинь үни барагдаа, капитализмые усадхалга тон шухала хэрэг болонхой.

Буржуазиин эсэргүүсэлтые усадхан зайсуулха ниитын хүсэн хэрэгтэй. Общественн тон олонхинь байдаг хүдэлмэришэн анги тариашад хоёрой союз — тиимэ хүсэн мүн болоно. Тиимэ хүсэн СССР-тэ ба арадай демократиин оронуудта олдоо. Тиимэ хүсэн мүнөөнэй капиталистическэ оронууд дотор үшөөл олдоогүй. Гэбэшье, тиимэ хүсэн коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэреэр тэндэ бүрилдэжэ байнхай.

Хүдэлмэришэн анги тариашад хоёрой союз мэтын нимэ ехэ, ниитын хүсэнэй туһаламжаар капитализмые усадхажа болохо гэжэ заагаад, нүхэр Сталин болбол социализмда капитализмын «амгаланаар хубилан орохо» тухай номнолог баруунай социалистическэ урбагшадай бүхы теоринуудые бута сохиһон байна.

Буржуази арад зонтой холбоо барисаагаа гээжэ, өөрыгөө һуларуулаа, мүн буржуазно-демократическа сүлөөгэй тугые, национальна бэеэ дааха байдалай ба национальна суверенителэй тугые хэрэггүйдэ тоолон хаяа гэжэ нүхэр Сталин партиин XIX съезд дээрэ хэлэһэн түүхэтэ үгэ соогоо заагаа һэн. Хэрбээ нацанаудай хүтэлбэрилхы хүсэн болохо, өөрыгөө тойруулан арадайнгаа олонхиие суглуулха гэжэ хүсөө һаа, коммунистическэ болон демократическа партинууд тус тугые үргэхэ ёһотой ба үргэжэ шадахашье байна. «Капиталай эзэрхэн зонхилдог оронууд дотор амжалта ба илалта туйлахаар бодомжолхо бүхы үндэһэ баримтанууд бии» гэжэ хэлээд, нүхэр Сталин түүхэтэ үгэеэ дүүргэһэн юм.

(Үгэсхэлынь хожом гараха)

„СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд“ гэжэ И. В. Сталинай зохёолые корейскэ ажалшад шудална

ПХЕНЬЯН, мартын 24. (ТАСС). СССР-тэй культурна холбооной общество (КОКС) «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ И. В. Сталинай классическа зохёолые шудалалгада зорюулагдаһан суглаа Пхеньянда хэбэ. Пхеньянска предприятинуудай хүдэлмэришэдэй ба интеллигенциин олон түлөөлэгшэд, партийна ба гүрэнэй организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд, мүн КНДР-гэй наукануудай академиин гэшүүд ба академиин гэшүүдэй кандидадууд суглаан дээрэ байлсаба.

Ким Ир Сенэй нэрэмжэтэ университедэй политэкономиин кафедрые даагша Ким Кван Сун нүхэр Сталинай гениальна зохёол тухай элидхэл хэбэ. Элидхэлшэ хадаа социализмын экономическа гол хуули ёһые, мүн энэ хуули ёһые корейскэ байдалда хэрэглэхэ ябадалтай холбоотой асуудалнуудые харуулаа.

Ким Ир Сенэй нэрэмжэтэ университедэй политэкономиин кафедрын багшанар — Ли Сок Сим ба Чжен Ен Сик гэгшэд нэмэлтэ элидхэлнүүдые хэбэ.

Клемент Готвальдын дурасхаалые мүнхэ болгохо тухай Чехословакиин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй президиумэй ба Чехословакиин правительствын президиумэй тогтоол

ПРАГА, мартын 24. (ТАСС). Чехословацка телеграфна агентство иигэжэ дамжуулна:

Чехословакиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй президиум ба Чехословакиин правительствын президиум болбол К. Готвальдын музейе гүрэнэй гаргашаар Прагада байгуулха ба Клемент Готвальдын памятник табиха гэжэ тогтообо.

Энэ зорилгоор комисси байгуулагдажа, түрүүлэгшэ Антонин Запотоцкий, түрүүлэгшын орлогшо Вилем Широкий, комиссиин гэшүүд — Вацлав Копецкий, Эмануил Шлехта, Иржи Тауфер, Франтишек Нечасек, Индржих Веселы гэгшэд тэрээндэ оробо.

Сталинай нэрэмжэтэ комбинат дээрэ

СОФИ, мартын 24. (ТАСС). Энэ жэлдэ Сталинай нэрэмжэтэ химическэ комбинадай коллектив түсэбһөө гадуур 40 миллион лев хэмжээтэй продукци бүтээн гаргажа, үйлэдбэриин түсэб үлүүлэн дүүргэхэ, ажалай бүтээсые 7 процентээр дээшэлүүлхэ, советскэ стахановецууд Левченко ба Муханов гэгшэдэй түрүү дүй дуршэлые нэбтэрүүлхэ, 5 миллион лев алмаха, залуу 1250 хүдэлмэришэдэй мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ стахановска һургуулинуудые эмхидхэхэ гэһэн уялгануудые Болгари соогоо түрүүлэн абаба гэжэ Болгарска телеграфна агентство дамжуулна.

Химическэ комбинадай хүдэлмэришэд абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлнэ. Тус комбинат квартальна түсэбөө мартын 19 хүрэтэр 108,8 процент дүүргэбэ. Ажалай бүтээсэ нилээд ехээр ургаба.

ООН-эй ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН VII СЕССИ

Политическэ комитедтэ

НЬЮ-ЙОРК, мартын 24. (ТАСС). Бусад гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ США-гэй хамаархалга тухай асуудалые зүбшэн хэлсэһэн Политическэ комитедэй мартын 23-най үдэрэй заседани дээрэ СССР-эй түлөөлэгшэ А. А. Громыко үгэ хэлэбэ. Комитедэй үдэрэй заседани тэрэнэй үгэдэ бүрин зорюулагдаа.

Хэлэһэн үгэ соогоо А. А. Громыко тодорхой баримтануудые, хуулита документнүүдые, мүн американска политическэ элитэ ажал-ябуулагшадай мэдүүлгэнүүдые дурдаба. Даллесай, Стассенэй ба республиканска элитэ зарим ажал-ябуулагшадай мэдүүлгэнүүдые советскэ түлөөлэгшэ үгэ соогоо дурдаба, тэдэнэр эдэ мэдүүлгэнүүдые официальна ёһоор бэшэ, харин өөһэдынгөө үмэнэһөө хэһэн юм гэжэ американска делегат Лодж мэдүүлбэ. Дьюи гэгшын мэдүүлгые анхаралдаа абахагүй гэжэ Лодж тэрэшэлэн дурадхаа, ушарынь Дьюи хадаа «гадаадын харилсаагүй» штадай губернатор мүн.

Залуушуулай эрхэ хамгаалха уласхоорондын конференци дээрэ

ВЕНА, мартын 25. (ТАСС). Залуушуулай эрхэ хамгаалха уласхоорондын конференциин үсэгэлдэр үглөөнэй заседаниин эхеэр, Голландиин залуушуулай эрхэ хамгаалха национальна комитедэй секретарь Барт Шмидт «Культурнаар ба һайнаар амарха залуушуулай эрхэ» гэһэн темээр нэмэлтэ элидхэл хэбэ.

Залуушуулай ажабайдалтай танилсаад үзэхэдэ, олохон оронуудай залуушуул үгытэй ядуу байдалтай, бэсэ амаруулха условинуудгүй юм, тиин элдэб үбшэнүүдээр бэлээр үбдэнэ. Бельгидэ Локерениин текстильнэ промышленностиин центртэ залуушуул тон хүндэ условидо недели соо 68 час хүдэлмэрилнэ. Хүдэлмэришэнэй палатын мэдээнүүдэй ёһоор, Австриин жэжэ предприятинуудай эзэд недели соо 60 час хүдэлмэрилхыень залуушуулые баалана. Англида хүдэлмэришэ залуушуулай олонхинь хэдэн жэл хүдэлмэрилһэнэйнгөө һүүлээр 5 үдэрэй амаралта абадаг байна. Хүнэй бэедэ ехэ хоротой условидо хүдэлмэрилдэг залуу шахтёрнууд жэлдээ оройдоо нэгэ неделиин амаралта абана.

США, Великобритани, Франци, Испани, Югослави ба бусад оронуудай зонхилхы нюурнууд спортын хүгжэлтэдэ һаад хэнэ, дайнда залуушуулые бэлэдхэхэ ябадалда спортые хэрэглэнэ.

Амарха ба спортоор наадаха аргагүй ушарһаа, залуушуулай дунда үбшэлхэ ябадал олошорно. Парижын студентнүүдтэ медицинскэ харалга хэгдэхэдэ, тэдэнэй оройдоол 38 процентнь элүүр бэетэй гэжэ тоологдобо.

СССР-эй ба арадай демократиин оронуудай залуушуулай ажаһуудаг ба амаралтаяа үнгэргэлэг эрхим һайн условинууд тухай Шмидт тодорхойгоор хэлэбэ.

Уласхоорондын конференцидэ бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, залуушуул өөһэдынгөө эрхэнүүдэй түлөө, тэрэ тоодо һайнаар амархын ба спортоор наадахын түлөө тэмсэлээ шангадхана гэжэ Шмидт үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Норвегиин делегат Олд Айдсволд үгэ хэлэбэ. Норвегиие милитаризацилга хүн зоной ажабайдалай, тусгаарлабал залуушуулай ажабайдалай муудаха ябадалда хүргэнэ гэжэ тэмдэглэбэ.

Һүүлэй үедэ сэнгүүд 50 процентээр хүндэрөө. Залуушуулай эрдэм һуралсахань улам бэрхэтэй болоожо байна.

Иракска түлөөлэгшэ Ахмед Шехаб Иракын ажалша залуушуулай эрхэтүй ба үгытэй ядуу байдалые харуулаа. Гадаадын колонизаторнуудай эзэрхэлгын уршагаар ороной олонхи хүн зон богоолшодой байдалда байна. Хүдэлмэриин үдэр 10—12 час үргэлжэлнэ. Хүдэлмэришэнэй нэгэ үдэрэй салингаар оройдоол 400 грамм хилээмэ худалдан абажа болохо юм. Үхибүүд һуралсаха аргагүй. Олохон округуудта хүн зоной 99 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй. Үхибүүдэй 75 процентнь үхэнэ. Заримдаа таряашад шэнэ ургасын хуряагдаха хүрэтэр ногоо эдихэ баатай болоно.

Баяртайгаар ажаллаха, амарха ба һуралсаха бүхы арга боломжо шэнэ Румыниин залуушуулда байгуулагдаа гэжэ Румынска Арадай Республикын делегат Флора хэлэбэ. Һурагшадай тоо дайнай урда тээхи үетэй сасуулхада хэдэн дахин ургаба. Һүүлэй жэлнүүдтэ тус орон дотор 6000 гаран стадионууд, уһанай станцинууд, спортивна талмайнууд баригдаа.

Бельгиин делегат Анри Робайе тус ороной территори дээрэ американска сэрэгэй базануудые барилгада ба буу зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэрэлгэдэ эсэргүү бельгийскэ залуушуулай тэмсэл тухай хэлэбэ.

Индонезидэ огто хүдэлмэригүй 5 миллион хүн, заримдаа хүдэлмэрилдэг 15 миллион шахуу хүн тоологдоно гэжэ индонезийскэ залуушуулай түлөөлэгшэ Хамза Сюрджоно хэлэбэ. 6 миллион үхибүүд һургуулида һуралсанагүй, нэгэ врач 60 мянган хүндэ хүртэнэ.

Грециин олон мянган залуушуул түрмэдэ зобожо байна гэжэ Грециин делегат Менис мэдүүлбэ. Гэбшье, эб найрамдалай ба эрхэ сүлөөгэй түлөө арадай тэмсэл һуларнагүй.

Үдэшын заседани дээрэ үгэ хэлэлгэн үргэлжэлөө.

Гватемалын, Кипрын, Австралиин, Урда-Африканска Союзай, Кубагай, Камерунай, Чехословакиин, Болгариин, Финляндиин, Цейлоной ба бусад оронуудай залуушуулай түлөөлэгшэд үгэ хэлэбэ.

Андрэ Стилиие ба Франциин прогрессивнэ профсоюзна ажал-ябуулагшадые арестовалгада эсэргүү, залуушуулай эрхэ хамгаалха уласхоорондын конференцидэ хабаадагша Марсель Дюфришые арестовалха тухай захиралтада эсэргүү протестын телеграмма конференци дээрэ нэгэн һаналаар абтаа.

Конференцидэ хабаадагшад арестовалагдаһан хүнүүдые дары [illegible] сүлөөлхэ эрилтэ табина.

Францида демократическа ажал-ябуулагшадые арестовална

ПАРИЖ, мартын 24. (ТАСС). Мүнөө үглөөгүүр полици Франциин демократическа ба профсоюзна ажал-ябуулагшадые арестовалба. «Юманитэ» газетын главна редактор, Сталинска шангай лауреат, французска элитэ уранзохёолшо Андрэ Стиль, Ажалай Бүгэдэниитын Конфедерациин секретарь Молино ба Парижска районой профсоюзуудай Нэгэдэлэй секретарь Андрэ Толле арестовалагдаа. Арестовалагдаһан хүнүүд «гүрэнэй тадаадын аюулгүй байдалда добтолоо» гэжэ гэмнэгдэбэ. ВКТ-гэй генеральна секретарь Бенуа Фрашониие, гүрэнэй албахаагшадай федерациин Бүгэдэниитын Союзай генеральна секретарь, мүнөө Венэдэ байгаа Дюфриш гэгшэдые арестовалха ордернууд үгтөө. Полици Фрашониие хаа хаанагүй бэдэржэ байна.

Үдэшын газетэнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, полици дээрэ дурсагдаһан ажал-ябуулагшадай гэрнүүдтэ нэгжэлгэ хэбэ. ВКТ-гэй, Парижска районой профсоюзуудай Нэгэдэлэй байшангуудта, «Уласхоорондын профсоюзна хүдэлөөн» гэжэ журналай редакциин секретарь Лаказетта, металлургическа ба машина бүтээлгын промышленностиин ажалшадай профсоюзуудай Уласхоорондын нэгэдэлэй секретарь Журдэн, морягуудай ба докернуудай профсоюзуудай Уласхоорондын нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Боден гэгшэдэй гэр байрануудта нэгжэлгэ тэрэшэлэн хэгдээ. ВКТ-гэй ба Парижска районой профсоюзуудай нэгэдэлэй байрануудта нэгжэлгэ хэхэ үедөө, полици элдэб документнүүдые буляан абаа. Тэдэ документнүүдые полици «шэнжэлжэ байна» гэжэ газетэнүүд мэдээсэнэ. Арестовалагдаһан Стиль, Молино ба Толле гэгшэд «Фрэн» түрмэдэ эльгээгдэбэ.

Эдэ арестнуудай ба полицейскэ нэгжэлгын хэгдэһэнтэй дашарамдуулан, «Юманите» газетын тусхай номер мүнөөдэр гаргагдаа, тэрээн соонь, Французска коммунистическэ партиин мэдүүлгэ толилогдобо. Мэдүүлгэ соонь, тусгаарлабал, иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Правительствын энэ хүсэрхэлгын хэмжээн бүхы хүдэлмэришэн ангида эсэргүү, тэрэнэй партида — Французска коммунистическэ партида эсэргүү, ажалшадай интересүүдые хамгаалдаг ба тэдэнэй диилэнхи олонхидой этигэдэг профсоюзна организацида — ВКТ-дэ эсэргүү шэглүүлэгдэнэ».

Правительствын хэмжээнүүд «элдэб үзэл бодолтой эб найрамдалай тала баригшадые айлгаха зорилготой юм» гэжэ мэдүүлгэ соонь заагдана.

Иимэ аргаар правительство Французска коммунистическэ партиин хүтэлбэрилэгшэдэй парламентска ойроо хүртэшэгүй эрхые хаһаха тухай шиидхэбэри абахыень Национальна суглаае баалаха һанаатай байна гэжэ мэдүүлгэ соонь заагдана.

Ажалай Бүгэдэниитын Конфедерациин Бюро профсоюзна организацинуудай байранууд соо хуули бусаар нэгжэлгэ хэһэн ябадалда эсэргүү протест мэдүүлбэ. Энэ мэдүүлгэнь «Юманите» газетын тусхай номерто толилогдоо.

«Фашизмын зам хаахын тула улам нигтаар жагсаха, правительственна заговорые эбдэхэ, Ален ле Леап, Люсьен Молино, Андрэ Толле ба хуули бусаар арестовалагдаһан бусад бүхы патриодуудые дары сүлөөлхэ ябадал туйлаха» гэжэ ВКТ бүхы ажалшадые, бүхы демокрадууд ба республиканнуудые уряална.

Демократическа организацинуудай байранууд соо полициинхидэй нэгжэһэн ба французска демократическа ажал-ябуулагшадые арестовалһан ябадал Францин ажалша олониитые ехээр зэбүүрхүүлээ. ВКТ-дэ ба профсоюзна бусад организацинуудта нэгжэлгэ хэгдэһэн тухай мэдээжэ болоһон дары, Парижска районой олон фабриканууд, заводууд ба предприятинууд дээрэ хүдэлмэришэд болон албахаагшад суглаанууд ба митингнүүдые эмхидхэһэн, протестын богони забастовконуудые хэһэн байна.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, мартын 24. (ТАСС). Арадай армиин ба Хитадай арадай һайндуратанай частьнууд дайсанда эсэргүү хамгаалгын байлдаануудые хэбэ гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командованиин мүнөөдэр дамжуулһан мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Үсэгэлдэр һүни американска самолёдууд Нампхо городые зэрлигээр бомбодоо.

Дайсанай самолёдуудые агнан буудагшад дайсанай 2 самолёт унагааба.

ПХЕНЬЯН, мартын 25. (ТАСС). Үнгэрһэн үдэр Корейскэ Арадай армиин ба Хитадай арадай һайндуратанай соединенинүүд американо-английска интервентнүүдтэ ба лисынмановска сэрэгүүдтэ эсэргүү хамгаалгын байлдаануудые бүхы фронтнууд дээрэ хэбэ гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Мартын 24-нэй һүни американска самолёдууд Пхеньян городой хүн оной һуудаг кварталнуудые бомбодобо.

Филиппинскэ арадай-сүлөөлэлгын арми эдэбхитэйгээр дайлалдана

НЬЮ-ЙОРК, мартын 25. (ТАСС). «Нью-Йорк Таймс» газетын манильска корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, һүүлэй үедэ Хукбонг арми (Филиппинын арадай-сүлөөлэлгын арми) улам эдэбхитэйгээр дайлалдажа байна. Энэ армиин отрядууд Манилада дүтэ байдаг газарнуудта рейдүүдые хэнэ. Мартын 22-то Хукбонг армиин отряд правительственна сэрэгүүдэй подразделениие бута сохижо, хэдэн сагай турша дотор Буэна Виста городые эзэлээд, мэдэлдээ байлгаба.

Хукбонгын отрядууд Кавита ба Лагуна провинцинууд дотор (хоюулаа Манилада дүтэ байдаг) правительственна сэрэгүүдтэ хэдэн дахин добтолһон ба Пампанга провинцида правительственна сэрэгүүдэй командна пунктые атаковалһан байна гэжэ корреспондент бэшэнэ.

Американска лагерьнуудта сэрэгэй пленэйхидые зобооно

ПЕКИН, мартын 24. (ТАСС). Мартын 23-да Кэсонһоо Синьхуа агентствын корреспондентын эльгээһэн мэдээсэл соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

Кочжедо арал дээрэ сэрэгэй пленэйхидэй лагерьта мартын 20-ной 3 час 20 минутада американска харуулшад сэрэгэй пленэй хүниие алаба. Мартын 19-дэ Кочжедо арал дээрэхи лагерьнуудай нэгэн соо сэрэгэй хоёр пленэйхид шархатаа.

Тэрэ үдэр американецууд хадаа сэрэгэй пленэйхид «бунт хэхые забдаба» гэжэ шалтаад, Йончходо арал дээрэ сэрэгэй 8 мянган пленэйхидтэ эсэргүү хорото газуудые дахин хэрэглэбэ. Хэды хүнэй алагдаһан ба шархатаһан тухай американецууд мэдээсээгүй. Энэ арал дээрэ мартын 7 ба 16-да сэрэгэй пленэйхидые тэрэшэлэн зобоогоо.

Сэрэгэй пленэйхидые алажа үргэлжэлһөөр

НЬЮ-ЙОРК, мартын 23. (ТАСС). Сеулһаа Ассошиэйтед пресс агентствын корреспондентын эльгээһэн мэдээсэлһээ харахада, «мартын 21-дэ союзна сэрэгүүдэй офицер Йончходо арал дээрэ хойто корейскэ сэрэгэй пленэй хүниие буудан алаа» гэжэ американска лагерна засагаархид мүнөөдэр мэдүүлбэ.

Франциин дотоодын хэрэгүүдтэ американска хамаархалга

ПАРИЖ, мартын 24. (ТАСС). Франциин муниципальна соведүүдтэ апрелиин 26-да ба майн 3-да болохо һунгалтада бэлэдхэхэ кампанида американецуудай бүдүүлигээр хамаархаһан баримтанууд тухай «Юманите» газетэ мэдээсэнэ. Проволоко оройхо кадушканууд һая Холбоото Штадуудһаа Исберг городто (Па-де-Кале департамент) асарагдаба. США-да хэблэгдэһэн пропагандистска олон листовко тэдээн соо шэхэгдэһэн байгаа. Французска коммунистическэ партиие хардаһан элэ листовконууд муниципальна һунгалтын үедэ кандидадууд-коммунистнуудай түлөө голосовалхагүй гэжэ хүн зониие уряалба.

Шэнэ МТС-эй барилганууд

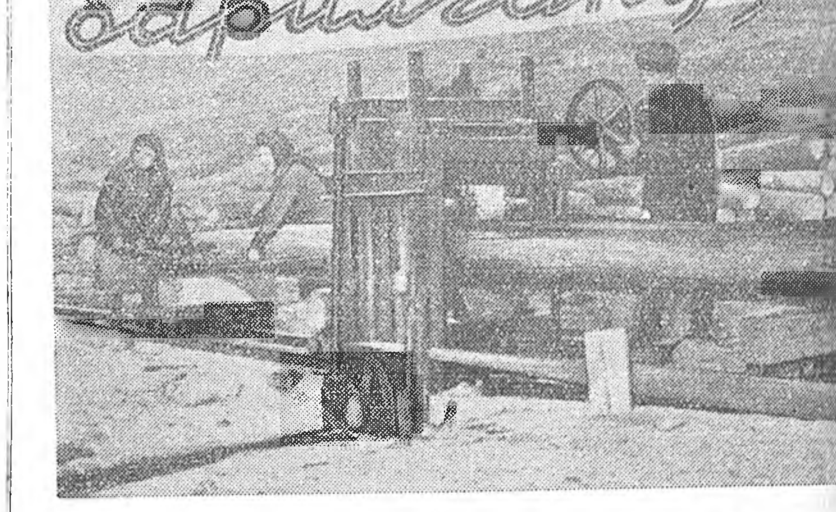

Усть-Кяхта тосхон. Энэ тосхоной зүүн хойтохи налуу гүбөөгэй урда тала һая болотор хонь-жэн, адууһа малай бэлшээри байгаа. Нёдондо жэлһээ эхилэн энэ талада Кяхтын аймагай Погранична МТС-эй барилганууд бодхоогдожо захалаа юм.

Энэ үе соо Усть-Кяхта тосхоной түхэл шарай танигдашагүй ондоо болоо. Эндэ шэнэ МТС-эй томо томо стандартна гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаа, оруулагдажашье байна. Һүүлэй үедэ эндэ хоёр-хоёр байратай стандартна 6 гэр баригдажа, механизаторнуудта үгтөө. Тэрэшэлэн хирпиисын завод, хирпиисээр хэгдэһэн автомобильна гараж, запасной частьнуудай склад баригдаа. Мүн машинно-тракторна мастерской шэнээр барихын тула бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэринүүд хэгдэжэ байна.

МТС-эй барилгын бригада дурсагдаһан мастерской, хоёр-хоёр байратай 2 гэр, 85 хүнэй байха хамтын байра, бани барижа, энэ оной ноябриин 7 болотор дүүргэхэ гэһэн социалистическэ уялга абанхай.

Энэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө тус бригадынхид оролдолго гаргажа байна. Бригадын гэшүүд дархашуул Батомунко Тохтохоев, Георгий Михайлов, Вениамин Ревякин гэгшэд үдэрэйнгөө даалгабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Мүн МТС-эй пилорамада ажалладаг, нүхэр Рахматулинай хүтэлбэрилдэг хүдэлмэришэд үйлэ... бэриингөө түсэбые үлүүл... дүүргэнэ.

Хабарай тарилгада бэлэдх... лэй хүдэлмэриие эрхим ш... нартайгаар, богони болзор с... дүүргэһэн олохон механиз... торнууд МТС-эйнгээ барилг... хүдэлмэридэ ехэ туһаламж... хүргэнэ. Механизаторнууд... хүсөөр энэ жэлдэ 700 куб... метр барилгын модон бэлэ... хэгдээ. Тэрэнэй 300 гаран ... бометрнь асарагдаа. Барилг... материалнуудые бэлэдхэлгэ... үдэр бүри 3—4 автомаши... таһалгаряагүй ябана.

—Ойрын 1—2 жэл соо м... най МТС-эй түхэл шарай т... нигдашагүй ондоо болох... Түсэбэй ёһоор хараалагдаһа... барилгануудые саг соо... дүүргэхэ арга боломжонуу... манайда дүүрэн бии. Га... сашье ажахын барилгану... бэшэ, мүн культурна гулам... тануудай барилгануудые үрг... нөөр ябуулха байнабди, — гэжэ тус МТС-эй барилгы... бригадын прораб Федор М... хайлович Былков хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. МТС-эй пилорамын дэргэдэ пилорамы... даагша нүхэр Рахматулин б... рилгын модо бэлэдхэжэ ба... на.

2. МТС-эй модошо түр... дархашуул (зүүн гарһаа) Гео... гий Михайлов, Батому... Тохтохоев, Вениамин Ревяк... гэгшэд байна.

Текстнь **Б. Дымбрылов**...
фотонь **А. Алгазина**...

РСФСР-эй түрүү һууриин түлөө

Шатараар Сибириин ба Дальна Востогой чемпионат ба нэгэ доро РСФСР-эй түрүү һуури эзэлэлгын полуфинал боложо дүүрэбэ.

Гаргагдаһан дүнгүүдэй ёһоор шатараар мастерта кандидат Скоторенко (Кемерово) абажа боломоор 17 очкоһоо 13,5-ые абажа, РСФСР-эй түрүү һуури эзэлбэ. Мастерта кандидат Лепихин (Барнаул)—13 очко абажа хоёрдохи, мастерта кандидат Гилинский (Томск) 12,5 очко абажа гурбадахи һууринуудые эзэлбэ.

Бурят-Монголой республикын түлөөлэгшэ Сумкин 11 парти шүүжэ, «мастерта кандидат» болохо нормо дүүргэбэ. Омско областиин түлөөлэгшэд мастерта кандидат Исаков ба түрүү разрядник Б... гэгшэд тус тустаа 10,5 очко аб... табадахи һуури өөһэд хоор... хубаагаа.

Мастерта кандидат Гашиб... (Иркутск)—9,5 очко, Харл... (Бийск) ба Васильев (Но... бирск) —8,5, Килессо (Ирк... ба Галдин (Хабаровск) —8, ... мов (ЯАССР)—7,5, мастерта ... дидат Горяков (Сталинск)— ... Анфиногенов (Тюменскэ област... 5,5, Оссовский (Сахалин) — ... Нечитайло (Иркутск) — 4, М... зов (Тувинска автономно облас... —1,5 очко абаһан байна.

А. Малиев...

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПО...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства —10-17, пропаганды и переводов—6... культуры и быта, промышленности —4-52, мест. информации и писем —11-05. Для междугородных переговоров —16.

Н—00502. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000